

Janne Tukiainen
Mika Maliranta
Risto Rönkkö
Juho Saari

RAPORTTEJA

46

Uusi polvi ja politiikan suunta – Mitä nuoret ajattelevat yhteiskuntapolitiikasta?

TALOUDEN
TUTKIMUS
LABORE
EST 1971

Uusi polvi ja politiikan suunta – Mitä nuoret ajattelevat yhteiskuntapolitiikasta?

Janne Tukiainen,
Mika Maliranta,
Risto Rönkkö &
Juho Saari*

Janne Tukiainen, VTT, taloustieteen professori, Turun yliopisto (janne.tukiainen@utu.fi).

Mika Maliranta, FT (taloustiede), johtaja, Työn ja talouden tutkimus LABORE sekä taloustieteen professori, Jyväskylän yliopisto (mika.maliranta@labore.fi).

Risto Rönkkö, KTM ja tohtoriopiskelija, ekonomisti, Suomen Pankki (risto.ronkko@bof.fi).

Juho Saari, VTT, sosiaali- ja terveystalouden professori, Tampereen yliopisto (juho.saari@tuni.fi).

* Kiitämme kommentteista ja avusta kyselyn laatimisessa **Päivi Honkatukiaa**, **Ari Hyytiä**, **Anna Idströmiä**, **Aki Koivulaa**, **Mikko Niemelää**, **Petri Rouvista**, **Antti Sieppiä** ja **Jenni Simosta**. **Väinö Tannerin Säätiötä** kiitämme rahoituksesta ja **Taloustutkimusta** kyselyn toteuttamisesta. Hankkeen alustavia tuloksia esitettiin keväällä 2023 julkaistussa **dia-setissä**. Alustavat tulokset ja tämän raportin tulokset poikkeavat toisistaan conjoint-osion osalta. Tutkimusaineisto ja analyysissä käytetyn tilasto-ohjelman koodi ovat tietosuojan rajoitteet huomioiden saatavilla osoitteesta: <https://labore.fi/tietosuoja/>.

Raportteja / Reports 46

ISBN 978-952-209-202-1

ISSN 2242-6914

Kannen kuva

Unsplash.com

Julkaisija

Työn ja talouden tutkimus LABORE

Arkadiankatu 7 (Economicum)

00100 Helsinki

Puh. +358 40 940 1940

labore.fi

TIIVISTELMÄ

Selvitämme tässä tutkimuksessa nuorten yhteiskuntapoliittisia kantoja. Tekniikkana käytetään satunnaiskokeellista kyselytutkimusmenetelmää (ns. conjoint-menetelmä), jossa vastaaja joutuu arvottamaan erilaisia yhteiskuntapoliittisia toimia keskenään. Satunnaistamisen ansiosta tuloksille voidaan antaa kausaalitulkintoja. Nuorten keskuudessa esiintyy voimakasta vastustusta työn verotuksen kiristämiselle sekä kannatusta verotuksen keventämiselle. Toisaalta työttömyysturvan heikennyksiä vastustetaan ja koulujen luokkakoon pienentämistä sekä työajan lyhentämistä kuusituntiseksi kannatetaan. Nämä kannat yhdessä sopivat huonosti yhteen julkisen talouden kestävyysvajeen korjaamisen kanssa. Toisaalta jonkin verran kannatusta löytyy työperäisen maahanmuuton edistämiselle. Turkistamishauksen kieltäminen saa voimakasta kannatusta. Nuorten kannat eivät näytä juurikaan poikkeavan vanhemmasta ikäluokasta, paitsi siinä, että nuoret kannattavat työajan lyhentämistä. Vaikka eri sukupolvien yhteiskuntapoliittisten näkemykset ovat yhtenevät, eroavat puoluepoliittiset kannat erittäin paljon toisistaan: nuoret suosivat etenkin Perussuomalaisia. Perussuomalaisten kannatus on yhteydessä muun muassa Tiktokin käyttöön sekä siihen että nuoret luottavat vanhempia vähemmän yhteiskunnallisiin instituutioihin. Nuorten välillä yhteiskuntapoliittiset näkemykset poikkeavat voimakkaasti sen mukaan mieltääkö nuori itsensä vasemmistolaiseksi vai oikeistolaiseksi

tai liberaaliksi vai konservatiiviksi. Myös sukupolten välillä on joitakin merkittäviä eroja. Perussuomalaisten käsitykset ovat melko samanlaisia kuin muiden puolueiden kannattajilla lukuun ottamatta sitä, että perussuomalaiset vastustavat voimakkaasti työperäisen maahanmuuton lisäämistä, mutta eivät turkistamasta. Tuloksemme viittaavat siihen, että vaikka tulevina vuosina puoluerakenteet ovatkin muutospaineissa uusien äänestäjien myötä, yhteiskuntapoliittisissa näkemyksissä ei ole luvassa sellaisia muutoksia, jotka helpottaisivat hyvinvointivaltion taloudellisten perustuksien vahvistamista tukevia toimia. Nuorten välillä esiintyy näkemysten polarisaatiota, mikä viittaa siihen, että poliittisten toimien yhteensovittaminen johdonmukaiseksi politiikkaohjelmaksi on haasteellista myös tulevaisuudessa.

SUMMARY IN ENGLISH

New Generation and the Direction of politics – What Do Young People Think About Economic and Social Policy?

We use a conjoint survey experiment to understand the preferences of young Finns regarding economic and social policies. In this survey, respondents have to prioritize various socio-economic policy measures against each other. Due to the randomization, we can give causal interpretations to the results. Among the youth, there is a strong opposition to tightening the income taxation and support for reducing taxation. On the other hand, there is opposition to weakening unemployment benefits, and support for reducing class sizes in schools and for shortening the workday to six hours. These views jointly do not align well with correcting the sustainability gap in Finnish public finances. However, we observe some support for promoting work-based immigration. Banning fur farming receives strong support. The views of the young do not seem to differ much from the older generation, except that the young support reducing working hours. Although the socio-economic views of different generations are similar, their party-political views differ significantly from each other: young people especially support the Finns Party (Perussuomalaiset). The support for the Finns Party is associated with, among other things, the use of Tiktok and the fact that young peo-

ple have less trust in societal institutions than the older generation. The socio-economic policy views among the young vary strongly depending on whether the individual identifies as left-wing or right-wing, or liberal or conservative. There are also some significant differences between genders. The views of the Finns Party supporters are quite similar to those of other parties' supporters, except that the Finns Party strongly opposes increasing work-based immigration and does not oppose fur farming. Our results suggest that even if party structures are under pressure to change in the coming years due to new voters, there are no anticipated changes in socio-political views that would facilitate measures to strengthen the economic foundations of the welfare state. There is also polarization of views among the young, suggesting that matching political measures into a coherent policy program will also be challenging in the future.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	7
2. TAUSTAA	9
3. TUTKIMUSAINEISTO	12
4. TULOKSET	13
4.1. Taustakysymykset	13
4.2. Conjoint-tulokset	18
5. YHTEENVETOA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	24
LÄHDELUETTELO	26
LIITTEET	27

1. Johdanto

Sekä Suomen talous että poliittinen järjestelmä ovat olleet viime vuosina vahvassa turbulenssissa. Kansantalouden vaikeudet vuoden 2008 jälkeen ovat heikentäneet julkisen talouden tilaa tavalla, joka on herättänyt huolta hyvinvointivaltion taloudellisen perustuksen kestäväydestä. Hyvinvointivaltion tuleva kehitys riippuu sekä talouden kehityksestä että yhteiskuntapoliittisesta linjasta, ja kuten on nähty, näiden molempien kehityksen ennakointi on vaikeaa. Tilannetta hankaloittaa entisestään se, että talous vaikuttaa politiikkaan ja päinvastoin.

Yksi poliittisen järjestelmän ja yhteiskuntapolitiikan tuleviin kehityssuuntiin vaikuttava tekijä on tämän päivän nuoriso, siis uudet äänestäjät, joiden poliittinen painoarvo kasvaa asteittain tulevina vuosina. Aikaisemmat havainnot kertovat, että puoluekannatuksessa on ollut merkittäviä eroja nuorien ja vanhempien äänestäjien välillä (ks. luku 2). Sekä perussuomalaisen että vihreiden kannatus on ollut nuorten keskuudessa suhteellisen voimakasta. On kuitenkin epäselvää, missä määrin puoluekannatuserot kertovat sukupolvien välillä olevista näkemyseroista keskeisissä yhteiskuntapoliittisissa kysymyksissä. Jos kyse on yhteiskuntapoliittisten näkemysten eroista eivätkä ne muutu merkittävästi äänestäjän ikääntyessä, luvassa on sekä puoluerakenteiden että politiikan linjan muutoksia. Jos taas puoluekannatuseroja selittää muut tekijät kuin yhteiskuntapoliittiset näkemykset, politiikan teon pitkään linjaan ei ole välttämättä odotettavissa merkittäviä käännteitä, vaikka puoluerakenteet ehkä muuttuisivatkin.

Tässä raportissa selvitetään nuorten eli 15–29-vuotiaiden yhteiskuntapoliittisia näkemyksiä Suomessa ennen vuoden 2023 eduskuntavaaleja. Tutkimme nuorten yhteiskunnallisia näkemyksiä ja sitä, mistä lähteistä he saavat yhteiskunnasta tietoa ja kuinka luottavasti he suhtautuvat yhteiskunnan eri toimijoihin. Tarkastelemme myös nuorten puoluekantaan ja kannan muodostumisen mahdollisia selityksiä. Lisäksi selvitämme, millaisia yhteiskuntapoliittisia toimenpiteitä nuoret arvostavat. Keskeinen tutkimusaineistomme on muodostamamme noin tuhannen vastaajan kysely, joka sisältää myös satunnaiskokeellisen osion.

Puoluekanta kertoo varsin rajallisesti nuorten poliittisista eri aihepiireihin liittyvistä käsityksistä, kuten vaikka hyvinvointivaltion legitimitettiin näkemyksistä. Yleensä

ikä ei ole niissä suhteessa kovin keskeinen selittäjä. Ikää voimakkaammin eri ryhmien näkemyksiä selittää poliittinen kanta ja jossakin määrin myös sosioekonominen asema. Kuten muillakin ikäryhmillä, myös nuorilla on keskenään varsin ristiriitaisia näkemyksiä. He voivat samanaikaisesti kannattaa erilaisten verojen keventämistä ja tulonsiirtojen sekä palvelujen lisäämistä. Tämä on toki periaatteessa mahdollista tehdä lisäämällä velanottoa, mutta pitkällä aikavälillä se ei ole kestävä ratkaisu.

On mielekästä tarkastella samanaikaisesti eri teemoihin liittyviä asenteita tutkimusasetelmalla, jossa eri yhteiskuntapoliittisia toimia joudutaan arvottamaan suhteessa toisiinsa. Tämä on mahdollista satunnaiskokeellisella kyselytutkimusmenetelmällä, jota kutsutaan tutkimuskirjallisuudessa Conjoint-menetelmäksi. Menetelmä on vielä sen verran harvinainen, ettei sillä ole vakiintunutta suomenkielistä nimeä, eikä siitä ole suomenkielistä Wikipedia-sivua. Suomessa sitä on hyödynnetty lähinnä markkinointitutkimuksessa, jossa on tavanomaista vertailla tuotteiden eri attribuutteja, jolloin henkilö valitsee esimerkiksi kahden eri hintaisen, painoisen ja makuisen tuotteen välillä.

Menetelmässä vastaajille esitetään yhdistelmäpareja, ja jokaisesta parista vastaajan tulee valita mieluisampi (tai vähemmän epämieluisa). Yhdistelmät sisältävät erilaisia ominaisuuksia eli ns. attribuutteja, jotka puolestaan saavat eri arvoja. Attribuuttien saamat arvot arvotaan, mikä mahdollistaa syy-seuraus-päätelyn sen suhteen, kuinka attribuuttien saamat arvot vaikuttavat yhdistelmän valintatodennäköisyyteen. Menetelmä on intuitiivisesti mielekäs, koska siinä vastaaja joutui valitsemaan itselleen mielekkäämmän attribuuttien kokonaisuuden kahdesta mahdollisesta kokonaisuudesta. Toisin sanoen henkilö valitsee "second-best"-paketteja. Esimerkkinä voidaan mainita, että jos henkilöllä ei ole kykyä ostaa uutta mustaa Mercedes-Benzia, hän saattaa ostaa kaksi vuotta vanhan sinisen Audin, mutta tuskin kuitenkaan uutta mustaa Ladaa. Conjoint-koe, missä valitaan yhtä aikaa auton merkkiä, ominaisuuksia ja hintaa, tuo esille kuinka vastaaja arvottaa hintaa ja erilaisia laatu- ja muutamia suhteessa toisiinsa.

Menetelmän avulla voidaan tarkastella myös saman ryhmän sisäistä jakaumaa tietyn temaattisen kokonaisuuden (attribuuttiryhmän) sisällä. Lopuksi se mahdol-

listaa eri ryhmien välisten jakaumien vertailun. Tilastolliset tarkastelut sisältävien taulukoiden ohella tulokset on mahdollista visualisoida niin, että lukija pystyy yhdellä silmäyksellä kartoittamaan ryhmien sisäiset ja väliset painotuserot eri attribuuttiryhmissä. Puolueet voivat sitten asettaa politiikan asialistoja joko sen todennäköisimpien äänestäjien (ydinryhmän) kannalta tärkeimpien asioiden mukaisesti tai sitten tavoitella mahdollisimman laajaa kannatusta keskittämällä poliittisen markkinoinnin mediaaniäänestäjän kannalta tärkeisiin teemoihin: jälkimmäisessä tapauksessa ydinryhmän kannalta tärkeimmät asiat saattavat olla mediaaniäänestäjälle vieraannuttavia, jolloin puolue on hiljaa tärkeimmistä asioista. Lukija voi esimerkiksi verrata vasemmistoon ja oikeistoon kallellaan olevien vastaajien näkemyksiä keskenään.

Tässä raportissa keskitytään tutkimusten empiiristen tulosten esittelyyn ja selostamiseen. Laaja ja yksityiskohtainen teoreettinen käsittely ja aikaisemman kirjallisuuden esittely on jätetty myöhemmin tehtävään akateemiseen tutkimusraporttiin. Seuraavassa luvussa 2 taustoitetaan poliittisen järjestelmän aikaisempaa kehitystä ja nykyistä tilannetta. Luvussa 3 esitellään tutkimusaineisto. Luvussa 4 raportoidaan analyysin tulokset. Luvussa 5 tehdään yhteenvetoa ja esitetään johtopäätöksiä.

2. Taustaa

Suomen poliittinen järjestelmä on pitkään ollut varsin vakaa, mitä tulee puolueiden kannatukseen ja linjauksiin. Muutokset kannatuksessa ovat olleet suhteellisen pieniä, ja verrattuna muihin länsimaihin puolueiden kannatusperustoissa on ollut paljon jatkuvuutta. Meillä ei ole nähty yksittäisten karismaattisten johtajien perustamia uusia puolueita, jotka yhdessä vaalikaudessa olisivat nousseet maan suurimmiksi. Myös puolueiden linjauksissa on ollut paljon jatkuvuutta. Satunnaisen puolueen ohjelmalinjauksia 1990-luvun alusta ja 2010-luvun alusta lukeva henkilö ei välttämättä tietäisi, miltä vuosikymmenellä linjaus on peräisin.

Edellä oleva kuvaus ei kuitenkaan koske 2010-luvun puolivälin jälkeistä poliittista tilannetta. Juha Sipilän johtaman porvarihallituksen (2015–2019) alkuvuosista eteenpäin suomalaisessa poliittisessa järjestelmässä on ollut aikaisempaa enemmän turbulenssia monella tasolla. Hallituspohjien vaihtuminen on saattanut merkitä myös politiikan sisältöjen muuttumista ja jopa edellisen hallituksen tekemien uudistusten perumista. Myös puolueiden kannattajien asenteet ovat polarisoituneet, mikä näkyy esimerkiksi hyvinvointivaltion legitimitetissä olevista puoluekohtaisista eroista. Viimeisin vaalikausi (2019–2023) päättyi selkeään blokkipoliittikaan, jossa taktinen äänestäminen muokkasi todennäköisesti vaalin tulosta. Hallitus ja oppositio ovat vaalien jälkeen keskenään poikkeuksellisen erimielisiä, mutta samanaikaisesti ryhminä sisäisesti poikkeuksellisen yksimielisiä.

Vaalikevät 2023 oli myös aikaisemmasta poikkeava sikäli, että poliittinen keskustelu kanavoitui uusille alustoille. Eräs näistä oli TikTok-alustan nousu poliittisen keskustelun paikaksi. Erityisesti nuorten aikuisten keskuudessa se syrjäytti Twitterin (sittemmin X) poliittisen kommentoinnin perustana: tässä kohden historian toistaa itseään, sillä vuoden 2019 eduskuntavaaleissa Twitter syrjäytti aikaisemmin keskustelua hallinneen, sittemmin ”Boomer-alustaksi” muuttuneen Facebookin nopean poliittisen viestinnän ja kannanoton alustana.¹ TikTokin merkityksen kasvu nuorten kannanmuodostuksen perustana jäi osin huomaamatta vaalikampanjointia seuraavalta medialta, politiikan ammattilaisilta ja osin myös puolueiden viestinnän vastaavilta. Samaten huomaamatta jäi TikTokin poliittinen profiili, jossa perussuo-

malaisten nuoret kansanedustajaehdokkaat olivat poikkeuksellisen menestyksekkäitä.²

Kaiken kaikkiaan politiikan pinnan alla kuohui nuorten joukko, joka jäi systemaattiselta politiikan seurannalta näkemättä. Nouseva sukupolvi onnistui yllättämään poliittisen järjestelmän nimenomaan kannanmuodostuksessa. Nuorison puoluepoliittisen kiinnittymisen muutos on ollut varsin nopeaa. Tätä voidaan tarkastella kahdella eri aineistolla. Ensimmäisen aineiston muodostaa Suomen nuorisovaltuuskunta Allianssin järjestämä koululaisten nuorisovaali. Siihen voi osallistua äänestämällä alakouluissa, yläkouluissa ja lukioissa sekä vähemmässä määrin ammattioppilaitoksissa. Tavoitteena on kasvattaa ja kouluttaa nuorisoa edustukselliseen demokratiaan. Äänestäjien ikä vaihtelee ala-asteen vanhemmista ikäluokasta äänestysikää lähestyviin lukiolaisiin ja ammattioppilaitoksissa opiskeleviin. Nämä tulokset julkaistaan paikkamäärinä, koska vastaajat äänestävät yksittäisiä ehdokkaita. Toinen aineisto on eduskuntavaalitutkimus, jossa vaalien jälkeen selvitetään laajalla otannalla tosiasiallista vaalikäyttäytymistä. Tässä tapauksessa käytössä on 18–34-vuotiaiden tulokset. Tämä aineisto kertoo äänestyskäyttäytymisestä, joten sen tulokset kerrotaan prosentteina ikään kuin kaikki äänestäjät sijoittuisivat tutkittavaan ikäryhmään. Kuitenkin koska Allianssi-aineisto jakautuu paikkamääriin, aineistojen vertailtavuuden parantamiseksi eduskuntavaalitutkimuksen prosenttiluvut on kerrottu kahdella, ja näin on saatu vertailukelpoinen paikkamääräluku. Kumpaankin aineistoon perustuvat tulokset esitellään vuosilta 2011–2023. Ne ovat tarvittaessa saatavissa myös pidemmältä ajalta. Tähän yhteyteen reilun kymmenen vuoden ajanjakso on riittävä.

Tulokset on tiivistetty kuvioihin 1 ja 2. Allianssin nuorisovaaliaineisto kertoo perussuomalaisten noususta vuodesta 2015 eteenpäin. PS on selkeästi onnistunut tavoittamaan koululaisten huomion ja saavuttamaan heidän hyväksyntänsä. Ajanjakson lopussa vuonna 2023 se näyttää olevan Suomen suurimpana puolueena. Mikäli samankaltaista poliittista agenda edustava ”Suomen

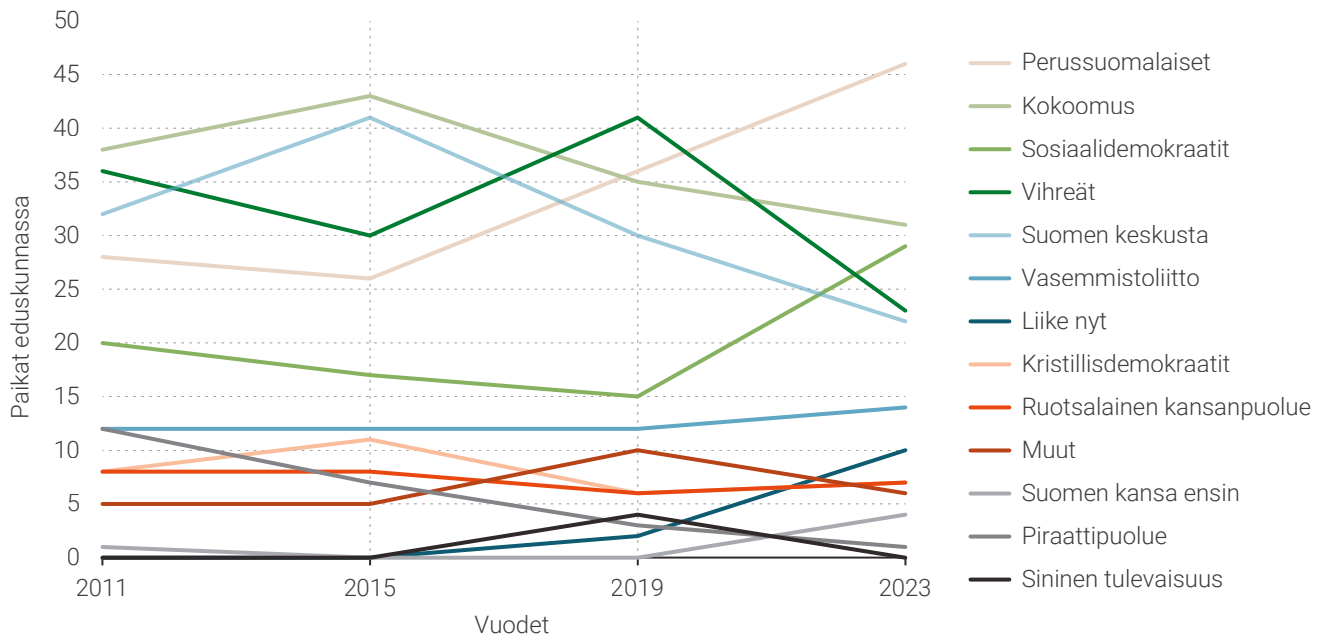
¹ <https://www.is.fi/politiikka/art-2000009328979.html>.

² <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009495201.html>.

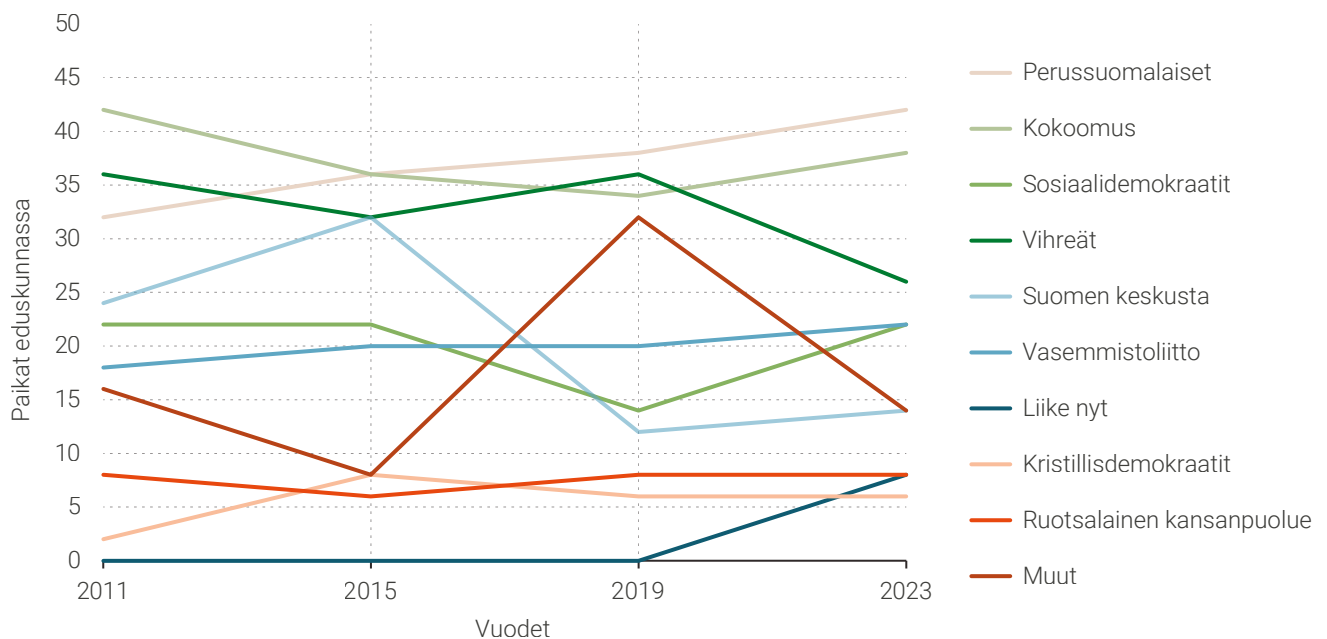
kansa ensin” -puolue otetaan huomioon, sen kannatus on vielä suurempi: yhdessä ne olisivat saaneet noin 55 paikkaa eduskuntaan. Suuremman puolueen valtikan menetti vuoden 2019 nuorisovaalissa poikkeuksellisen

hyvin menestyneet vihreät, jotka puolestaan syrjäyttivät edellisessä vaalissa samalta paikalta kokoomuksen ja Suomen keskustan. Nämä kaksi puoluetta ovat tuon jälkeen menettäneet merkittävän osan nuorisokannatuk-

KUVIO 1. EDUSKUNNAN KOKOONPANO NUORISOVAALIEN TULOKSEN PERUSTEELLA, PAIKKAMÄÄRÄT 2011–2023

KUVIO 2. EDUSKUNNAN KOKOONPANO EDUSKUNTAVAALITUTKIMUKSEN TULOKSEN PERUSTEELLA, 18–34-VUOTIAAT, PAIKKAMÄÄRÄT 2011–2023

sestaan. Porvarillinen nuorten Suomi on vahvasti perussuomalaisten johtama.

Perinteisten vasemmistopuolueiden kannatus on nuorison keskuudessa selkeästi väestötasoa alhaisempi. Mikäli vihreät määritellään vasemmistopuolueeksi, mikä on perusteltua sen sosiaali- ja terveystaloudellisten asenteiden perusteella, se on ollut suosituin vasemmistopuolue. Eduskuntavaalien 2023 alla jo laajalti keskusteltu taktinen äänestäminen ja SDP:n silloisen puheenjohtajan vetovoima sosiaalisessa mediassa luultavasti nostivat kuitenkin sosiaalidemokraatit vihreitä suositummaksi puolueeksi (Söderlund 2023). Näin tapahtui ensimmäisen kerran koko tutkitun ajanjakson aikana. Vihreiden kannatus lähes puolittui, kun taas sosiaalidemokraattien lähes kaksinkertaistui: pitkästä ajasta sosiaalidemokraatit olivat suurin vasemmistopuolue nuorten keskuudessa. Muiden vasemmistopuolueiden kannatus on odotusten mukaisesti varsin alhainen.

Eduskuntavaalitutkimus kertoo hivenen erilaisesta todellisuudesta. Sen tuloksissa perussuomalaisten ja kokoomuksen hegemoninen asema on vakiintunut ja on ollut tasaisessa nousussa koko ajanjakson ajan. Niiden kanssa aikaisemmin samassa ryhmässä ollut Suomen keskusta on menettänyt kannatustaan näille puolueille. Sen kannatus on puolittunut. Joka tapauksessa Suomen nuoriso on ollut selkeästi porvarillisesti äänestävää koko ajanjakson ajan. Tuolla ryhmällä on laskennallisesti ollut jonkin verran yli 100 paikkaa (korkeimmillaan 118 paikkaa vuonna 2015) eduskunnassa.

Vasemmistolaisilla puolueilla (mikäli vihreät luetaan tähän ryhmään) on ollut noin 70 paikkaa: jos vasemmistolaisuus rajataan yksinomaan sosiaalidemokraatteihin ja vasemmistoliittoon, heidän yhteinen paikkamääränsä on liikkunut noin 40 paikan tienoilla: alhaisimmallaan se on ollut vasemmistopuolueiden sekä keskustan ja RKP:n hallitukseen johtaneissa vuoden 2019 vaaleissa, jossa kannatus oli 34 eduskuntapaikkaa.

Porvariston hegemoniaa on voimakkaimmin haastanut vihreät, jonka kannatus kuitenkin laski jyrkästi myös tutkimassamme ikäryhmässä vuoden 2023 eduskuntavaaleissa. Vaikka se on säilyttänyt asemansa suurimpana vasemmistopuolueena, vasemmistoliitto ja sosiaalidemokraatit ovat olleet aika lailla samalla tasolla. Tässä tapahtui muutos vuoden 2023 poikkeuksellisissa vaaleissa, jolloin vuoden 2019 vaaleissa kannatustaan menettäneet demarit nostivat kannatustaan merkittävästi. Edelleenkin väestötason kannatukseen nähden sosiaalidemokraatit ovat selkeästi alisuorittajia.

3. Tutkimusaineisto

Tutkimuksemme aineistona on vastaukset kyselyyn, jossa kartoitimme nuorten yhteiskunnallisia näkemyksiä. Nuorilla tarkoitamme 15-29-vuotiaita. Jotta voimme verrata näkemyksiä vanhempiin ikäluokkiin, keräsimme pienemmän otoksen 30-79-vuotiaista. Viittaamme näihin otoksiin yksinkertaisuuden vuoksi nuorina ja aikuisina. Tämä määritelmä on hyvä pitää mielessä tutkimustuloksia tulkittaessa, jotta ymmärrys ei vääristy. Kyselyn alussa selvitimme monivalintakysymyksillä vastaajien yleisiä yhteiskunnallisia näkemyksiä, heidän näkemyksiään yhteiskunnan tilasta, median käyttöä sekä koulutustaustaa. Näihin kyselyn avulla saamiimme tietoihin olemme yhdistäneet muista lähteistä keräämämme tiedot vastaajien iästä, sukupuolesta, tulotasosta, sekä asuinmaakunnasta.

Kyselyn toisessa osiossa selvitettiin vastaajien yhteiskuntapoliittisia preferenssejä (mielityksiä) conjoint-menetelmällä. Siinä vastaajille esitettiin kaksi hypoteettista puolueohjelmaa ja pyydettiin valitsemaan kumpaa puoluetta itse kukin olisi äänestänyt kevään 2023 eduskuntavaaleissa. Puolueohjelmissa näytettiin sama joukko erilaisia politiikkatoimenpiteitä (attribuutteja), joilla oli rajattu määrä mahdollisia arvoja. Politiikkatoimet ohjelmissa liittyivät lentoveroon, eläkeikään, työttömyysturvaan, työpäivän pituuteen, peruskoulun luokkakokoihin, turkistarhaukseen ja työperäiseen maahanmuuttoon. Attribuuttiarvojen realisaatio valittiin satunnaistamalla kuhunkin näytettyyn puolueohjelmaan. Esimerkiksi eläkeikään liittyvä toimenpide voisi olla, että puolue nostaisi eläkeikää kahdella vuodella, pitäisi sen ennallaan, tai laskisi sitä kahdella vuodella. Koska attribuuttien arvot satunnaistetaan, on mahdollistaa tehdä kausaalisia päätelmiä attribuuttien arvon vaikutuksesta vaihtoehtoon valintaan (Hainmueller ym. 2014). Kullekin vastaajalle esitettiin kahdeksan puolueohjelmaparia, joiden väliltä he valitsevat mieluisamman puolueen.

Conjoint-menetelmän etu on se, että sillä voidaan analysoida samanaikaisesti useamman ominaisuuden vaikutusta kohteen haluttavuuteen sen sijaan, että kysyttäisiin esimerkiksi eläkeikään liittyvän politiikan vaikutusta erillään muista politiikan ulottuvuuksista. Näin vastaaja joutuu puntaroimaan kuinka paljon arvostaa eri attribuutteja suhteessa toisiinsa. Lisäksi menetelmä on osoittautunut monia muita kyselytutkimustapoja pa-

remmaksi siinä, että se eliminoi vastaajien taipumuksen miellyttää tietoisesti tai tiedostamatta kyselyn järjestäjää vastauksillaan. Vaikutus perustuu siihen, että kun valintoja tehdään attribuuttijoukkojen välillä, ei ole selvää, mikä vastaus tutkijaa miellyttäisi (Horiuchi ym. 2020).

Kysely toteutettiin internet-ympäristössä maaliskuussa 2023 ennen eduskuntavaaleja, ja sen toteutti Taloustutkimus. Tutkimusotos on muodostettu monivaiheisella ositetulla otannalla Taloustutkimuksen vastaajapaneelista. Vastaajapaneeli puolestaan on kerätty monikanavaisesti. Nuorten ja aikuisten otokset pyrkivät edustamaan saman ikäistä Suomen väestöä, pois lukien Ahvenanmaa. Nuorten otoksen koko on 1069 ihmistä, aikuisten 217. Ennen lopullisen kyselyn toteutusta pilotoimme kyselyä eduskuntapuolueiden nuorisojärjestöjen aktiiveilla. Pilottikyselyn tuloksia ja siinä yhteydessä saatuja kommentteja hyödynnettiin varsinaisessa kyselyssä.

Aineisto on melko edustava iän, sukupuolen ja kotipaikan suhteen, joskin sisemmällä kaupunkialueella asuvat ovat hieman yliedustettuina. Koulutuksen suhteen perusaste on aliedustettu ja korkea-asteet yliedustettuja. Koska joitakin eroja otoksemme ja koko väestön osalta ilmenee, tulee ne pitää mielessä, kun tulostemme yleistettävyyttä pohditaan. Emme kuitenkaan painota vastauksia tässä analyysissämme edustavuuden parantamiseksi, koska aineistomme ja koko populaation ominaisuuksien vertailu ei ole yksiselitteistä koulutusluokkien osalta, mikä vaikeuttaisi tarkkojen painojen laskemista. Aineiston edustavuutta tarkastellaan lähemmin tämän raportin liitteessä.

4. Tulokset

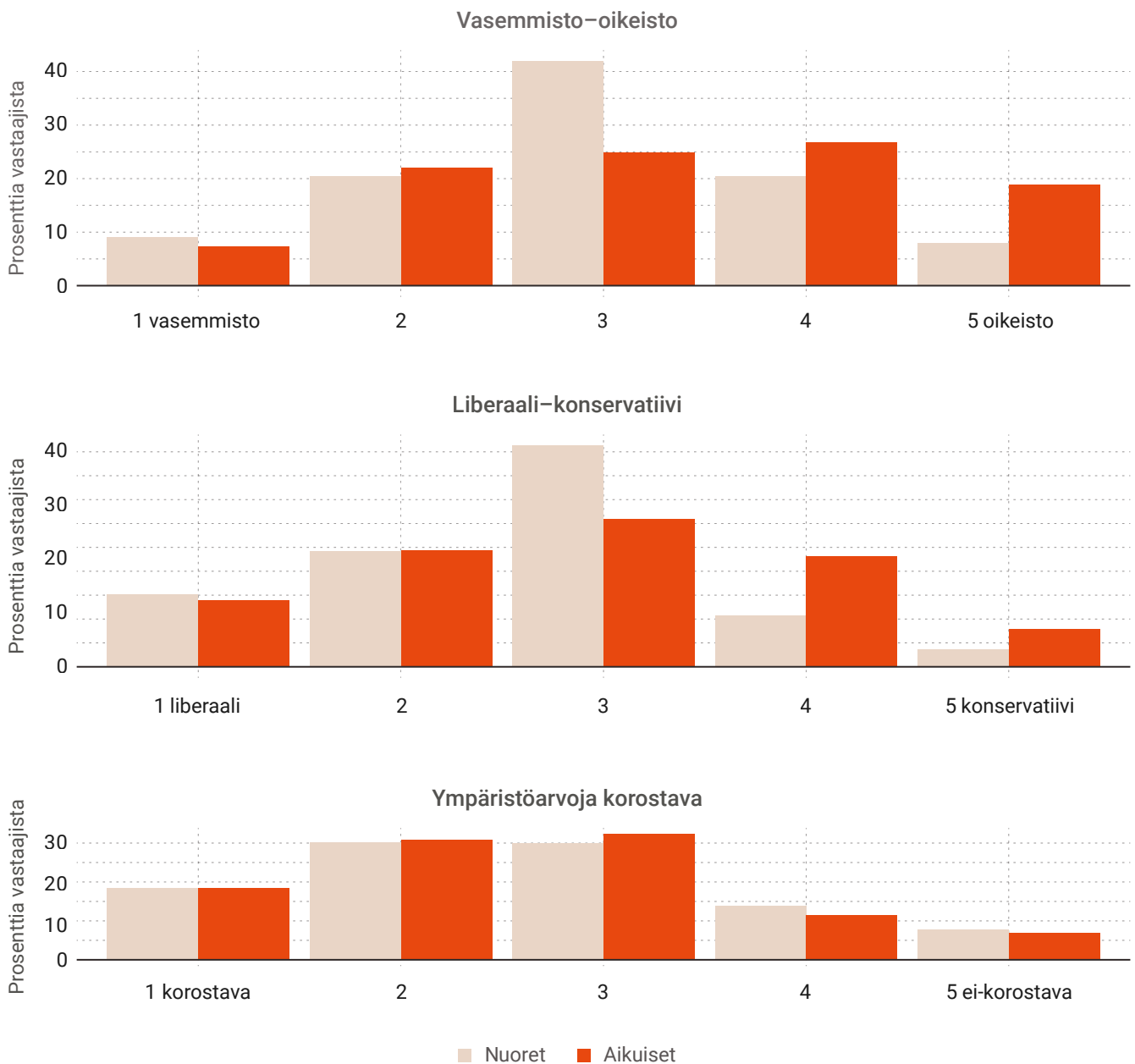
4.1. TAUSTAKYSYMYKSET

Kuvioissa 3–7 on esitetty vastaajien yhteiskunnallisia näkemyksiä, heidän tapojaan keskustella yhteiskunnallisista asioista, luottamustaan instituutioihin, media-käyttöään ja puoluekantaansa. Raportoimme nuorten

ja aikuisten vastausten jakaumat erikseen, mutta rinnakkain esitettynä.

Kuvion 3 perusteella suurempi osa nuorista kuin aikuisista sijoittaa itsensä arvoliberalismi- ja vasemmisto-

KUVIO 3. VASTAAJIEN YHTEISKUNNALLISET NÄKEMYKSET

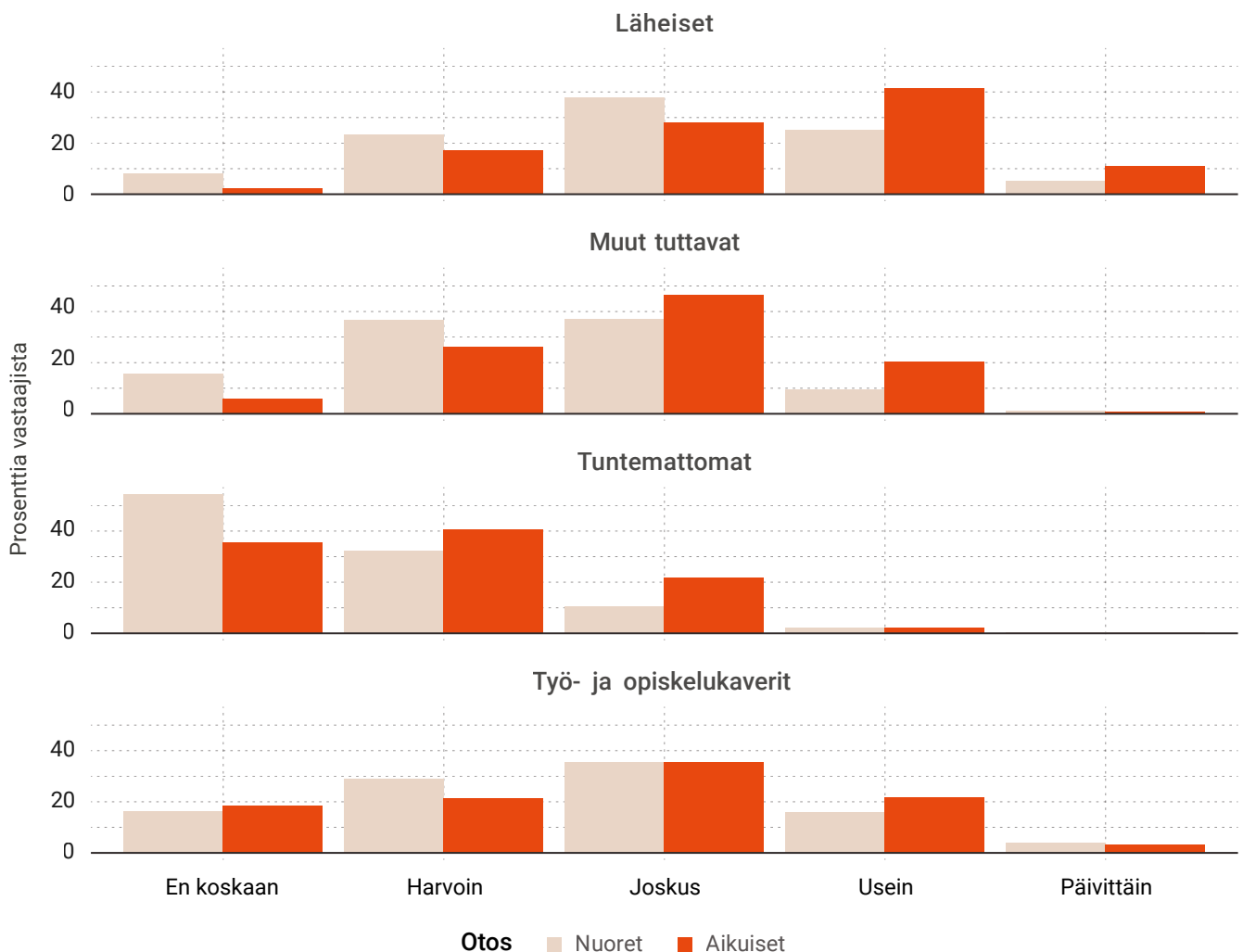
oikeisto -akselilla mitaten keskelle. Tämä voi johtua siitä, että nämä ulottuvuudet eivät ole nuorille olennaisia tai sitten ne ovat käsitteinä vähemmän tuttuja. Vasemmis-
ton ja oikeiston edustajia nuorissa on suhteessa suurin piirtein yhtä paljon molempia, ja liberaaleja enemmän kuin konservatiiveja. Ympäristöarvojen osalta nuoret ja aikuiset ovat samankaltaisia ja kokevat korostavansa ympäristöarvoja.

Kuviossa 4 tarkastelemme kuinka paljon ja kenen kanssa vastaajat keskustelevat yhteiskunnallisista asioista. Keskeinen havainto on, että aikuiset keskustelevat näistä enemmän kuin nuoret. Tämä on osaltaan linjassa kuvion 1 tuloksen kanssa, että nuoret kenties huonommin hahmottavat erilaisten arvoakselien merkityksen tai ovat niistä vähemmän kiinnostuneita kuin aikuiset. Eniten yhteiskunnallisista asioista keskustellaan läheisten kanssa.

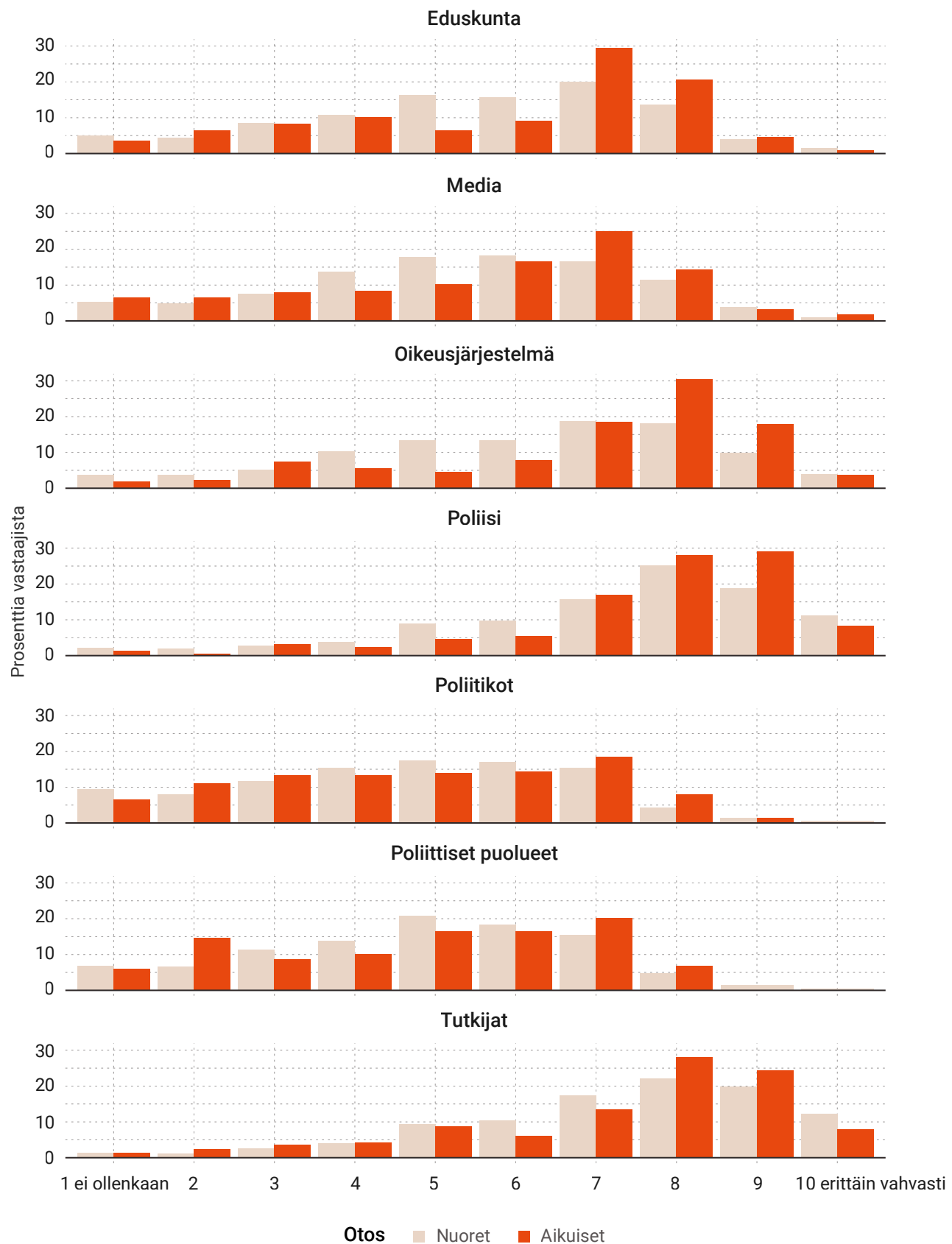
Kuviossa 5 tarkastelemme vastaajien luottamusta erilaisiin yhteiskunnallisiin instituutioihin tai toimijoihin, eli eduskuntaan, mediaan, oikeusjärjestelmään, poliisiin, poliitikkoihin, poliittisiin puolueisiin ja tutkijoihin. Jokaisen tahon kohdalla nuorten luottamus on alhaisempi kuin aikuisten. Oikeusjärjestelmään, poliisiin ja tutkijoihin luotetaan eniten.

Kuviossa 6 tarkastelemme sitä, kuinka paljon vastaajat saavat tietoa erilaisista medioista. Kaikki ikäryhmät käyttävät suhteessa melko paljon perinteisiä medioita eli sanomalehtiä, radiota ja televisiota. Myös Facebook muistuttaa käyttöjakaumaltaan perinteisiä medioita. Uudemmat mediat kuten Instagram, Jodel, keskustelufoorumi, pikaviestisovellukset, Tiktok ja Twitter ovat vähemmän käytettyjä tietolähteitä. Niitä käyttävät erityisesti nuoret.

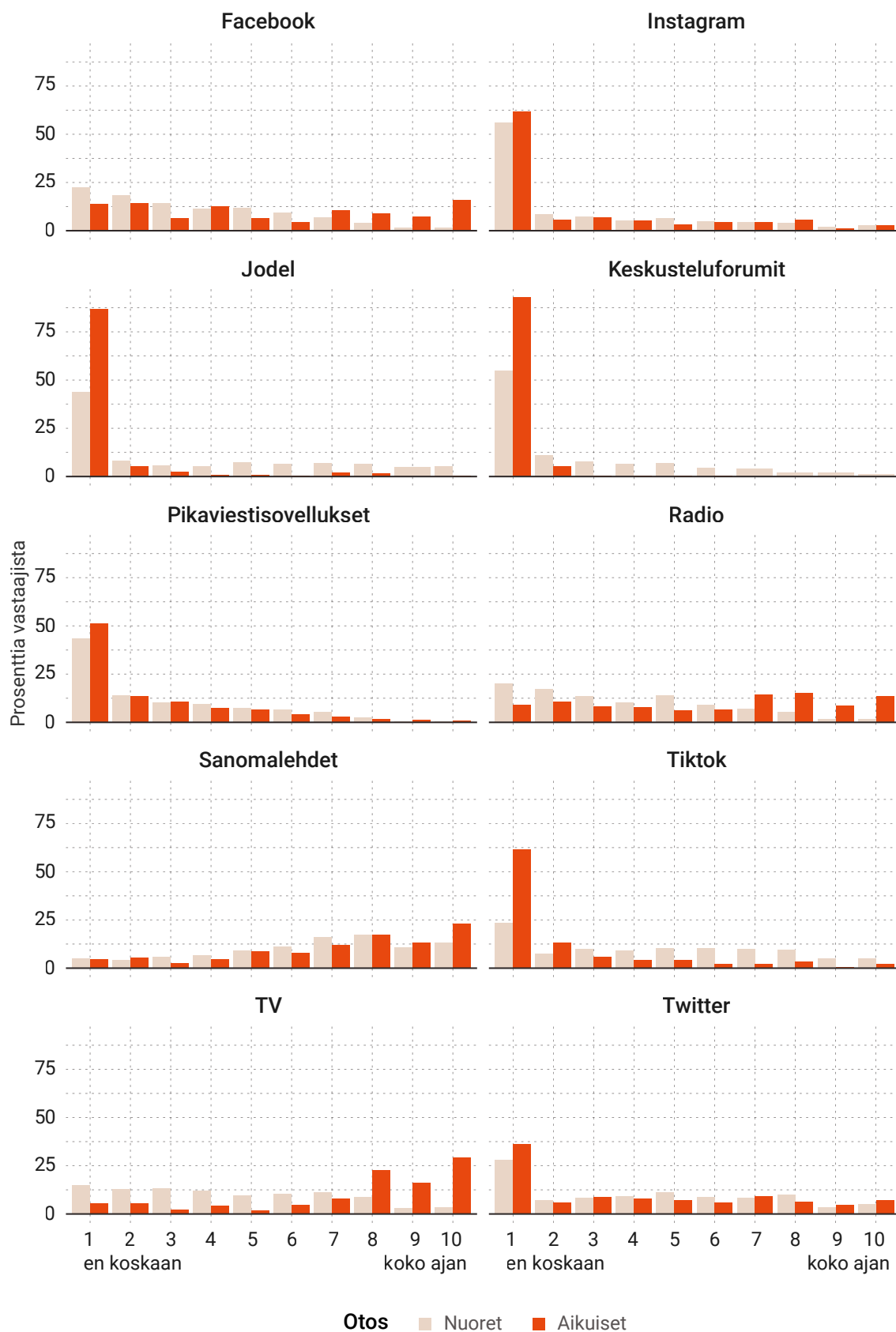
KUVIO 4. VASTAAJIEN KESKUSTELUTAVAT YHTEISKUNNALLISISTA ASIOISTA

KUVIO 5. VASTAAJIEN LUOTTAMUS INSTITUUTIOIHIN

KUVIO 6. VASTAAJIEN MEDIAN KÄYTTÖ

Kuviossa 7 tarkastellaan vastaajien puoluekanta. Aikuisten vastaajien osalta puoluekannatus noudattaa jotakuinkin oikeiden eduskuntavaalien lopullista tulosta ottaen huomioon, että pieniä eroja luonnollisesti syntyy jo pienestä otoskoosta johtuen. Nuorten osalta tulos on selvästi erilainen siinä, että Perussuomalaiset on ylivoimaisesti suosituin puolue ja Vihreät toiseksi suosituin. Tulokset ovat yllättäviä suuruusluokaltaan, mutta kuitenkin linjassa aiemman näytön kanssa (ks. kuvat 1 ja 2).

Kuviossa 8 tarkastelemme vastaajien puoluekanta Tiktokin käytön perusteella, koska julkisessa keskustelussa on ounasteltu erityisesti Perussuomalaisten osaan hyödyntää Tiktokia ja siellä vetoavan sovellusta paljon käyttäviin nuoriin (ks. kuvio 6). Kuviossa 7 Tiktokin käyttäjiksi on luokiteltu vastaajat, jotka kertoivat käyttävänsä Tiktokia edes joskus, toisin sanoen kuvion 6 Tiktokia koskevaan kysymykseen on vastattu jotakin muuta kuin "1 En koskaan". Kuviossa on mukana vain nuoret vastaajat. Erot ovat yllättäväkin suuria: Perussuomalaisten suosio on Tiktokin käyttäjien keskuudessa hieman yli 10 prosenttiyksikkö suurempaa kuin muiden.

Taulukossa 1 kysymme, muuttuuko kuvion 7 tulos, jos kontrolloimme erilaisia havaittuja tekijöitä, jotka saattavat selittää sekä valikoitumista Tiktokin käyttäjäksi että Perussuomalaisten kannattajaksi. Lineaarisen regressiomallin tulokset esitetään taulukossa 1, jossa selitämme Perussuomalaisten äänestämistä eri taustatekijöillä, kuten vastaajan Tiktokin käytöllä, iällä, sukupuolella, koulutuksella (dummy-muuttuja ammattikorkeakouluasteen tai korkeamman asteen tutkinnon suorittaneille) ja asuinpaikan tyypillä. Pääkaupunkiseudulla, Tampereella ja Turussa asuvat määriteltiin suurkaupunkilaisiksi.

Nämä tiedot yhdistetään kunkin vastaajan vastauksiin, jotka hän on antanut yhteiskunnallisia näkemyksiä luotaaviin kysymyksiin. Luokittelemme ne vastaajat vasemmiston kannattajiksi, arvoliberaaleiksi ja ekologiseksi, jotka vastasivat näitä piirteitä luotaaviin viisiasteisiin kysymyksiin (kuvioissa 3) 1 tai 2. Luokittelemme niiden vastaajien näkymät Suomen kansantalouden seuraavasta vuosikymmenestä pessimistisiksi, jotka vastasivat näitä näkemyksiä kartoittavaan kysymykseen kymmenasteisella asteikolla joko 1 (erittäin huono), 2 tai 3. Vastaavasti määrittelemme ihmisiin luottaviksi ne vastaajat, jotka vastasivat kysymykseen "Voiko mielestäsi ihmisiin luottaa, vai onko niin, ettei ihmisten suhteen voi olla liian varovainen?" joko 10 (useimpiin ihmisiin voi luottaa), 9 tai 8. Huono-osaisiksi määrittelimme ihmiset, jotka vastasivat kysymykseen "Ihmiset sijoittuvat suomalais-

KUVIO 7. VASTAAJIEN PUOLUEKANTA

KUVIO 8. NUORTEN VASTAAJIEN PUOLUEKANTA NIILLE, JOTKA KÄYTTÄVÄT JA EIVÄT KÄYTÄ TIKTOKIA

sa yhteiskunnassa eri asemiin. Mihin asemaan sijoitut suomalaisessa yhteiskunnassa?" joko 1 (kaikkein huono-osaisimmat), 2 tai 3.

"Poliitikoihin ei-luottaviksi" määriteltiin vastaajat, jotka vastasivat kuvion 3 poliitikkoja koskevaan kysymykseen joko 1, 2 tai 3. Kuvion 5 perusteella luottamus instituutioihin oli nuorilla vähäisempää kuin aikuisilla. Lisäksi Perussuomalaiset tunnetaan eliittiin suuntautuvat kritiikistä, mikä voi houkutella heille ääniä niiltä, joiden luottamus yhteiskunnallisiin instituutioihin on vähäistä.

Kuten taulukosta nähdään, Tiktokin käyttö korreloi voimakkaasti Perussuomalaisten kannattamisen kanssa. Tämä tulos on myös robusti mittavalle joukolle kontrollimuuttujia, eli tämä ei muutu, vaikka muita äänestyskäyttäytymistä selittäviä tekijöitä otetaan samanaikaisesti

huomioon. On myös tärkeä huomata, että monet muuttujamme selittävät äänestämistä hyvin paljon, koska kertoimet ovat suuret ja tilastollisesti merkitseviä. Lisäksi selittäjäjoukoltaan rikkaimman mallin selitysaste on 31,8 % eli muuttujat selittävät yhdessä melko paljon äänestyskäyttäytymistä. Perussuomalaisten kannattamien on todennäköisempää, jos vastaaja on mies, matalasti koulutettu, oikeistolainen, konservatiivi, epäekologinen, pitää kansantalouden näkymiä huonona eikä luota poliitikkoihin.

Koska korkea koulutus on negatiivisessa yhteydessä Perussuomalaisten äänestämiseen ja aineistossamme

korkeasti koulutetut ovat ylliedustettuina, on syytä olettaa, että edustavassa otoksessa Perussuomalaisten kannatus olisi ollut vielä suurempaa.

4.2. CONJOINT-TULOKSET

Conjoint-kokeen päätulokset on esitetty kuviossa 9. Kuviossa esitetään kaikki attribuutit sekä niiden mahdolliset arvot. Näihin sisältyy vastaajien kanta lentämisen verottamiseen, eläkeikään, työn verotukseen, työttömyysturvan tasoon, työpäivän pituuteen, koulujen luok-

TAULUKKO 1. OLS-ESTIMOINTITULOKSET PERUSSUOMALAISTEN ÄÄNESTÄMISELLE

Muuttuja	(1)	(2)	(3)
Tiktokin käyttäjä	0,0856*** (0,0274)	0,0912*** (0,0239)	0,0926*** (0,0240)
Sukupuoli: muu		-0,226*** (0,0610)	-0,213*** (0,0660)
Sukupuoli: nainen		-0,166*** (0,0266)	-0,170*** (0,0269)
Ikä vuosina		-0,00430 (0,00365)	-0,00421 (0,00372)
Ammattikorkeakoulu tai korkeampi		-0,0581** (0,0283)	-0,0538* (0,0288)
Vasemmisto		-0,102*** (0,0252)	-0,104*** (0,0255)
Liberaali		-0,152*** (0,0269)	-0,152*** (0,0272)
Ekologinen		-0,163*** (0,0278)	-0,158*** (0,0281)
Kansantalouden näkymät huonot		0,180*** (0,0383)	0,178*** (0,0384)
Ei luota poliitikkoihin		0,121*** (0,0308)	0,117*** (0,0313)
Suuresta kaupungista			-0,00115 (0,0246)
Suomi ei äidinkieli			0,0234 (0,0535)
Ihmisiin voi luottaa			-0,0302 (0,0250)
Huono-osainen			-0,00756 (0,0380)
Vakio	0,237*** (0,0197)	0,555*** (0,0888)	0,563*** (0,0894)
Havaintoja	1,069	1,069	1,065
R²	0,009	0,316	0,318

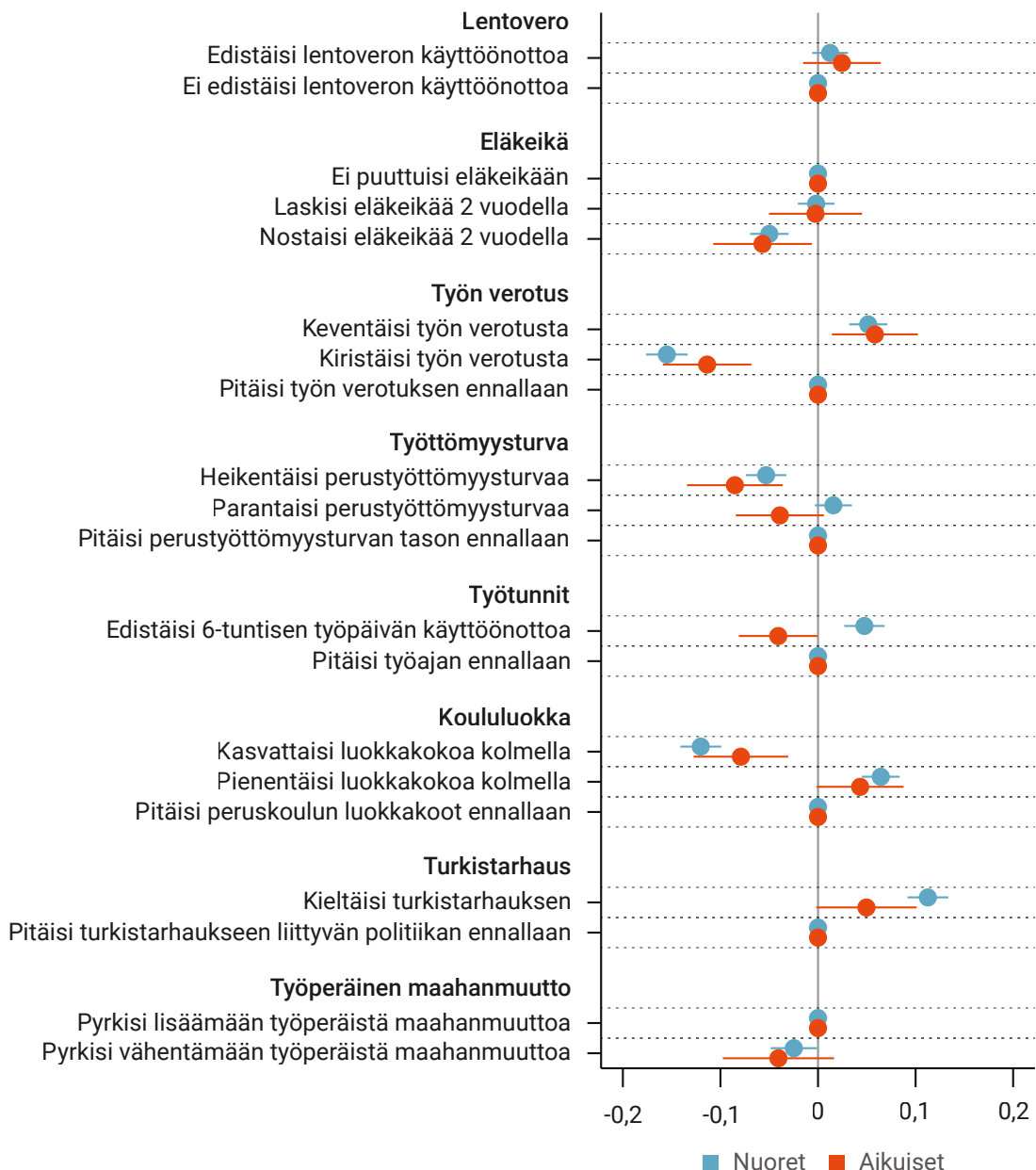
Huber-White -keskivirheet suluissa. *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1

kakokoon, turkistarhaukseen ja työperäiseen maahanmuuttoon.

Raportoimme samassa kuvassa päällekkäin sekä nuorten että aikuisten preferensseihin liittyvät tulokset. Tulokset perustuvat päättelyyn, jossa tarkastellaan attribuuttien tasojen keskimääräistä vaikutusta vaihtoehdon haluttavuuteen (average marginal component effect AMCE, ks. Hainmueller ym. 2014). Tällaisissa tarkasteluissa arvioidaan piste-estimaattien suuruutta ja niiden 95% luottamusväliä. Nämä on estimoitu lineaarisella regressiomallilla, jossa selitettävänä muut-

tujana on 0/1-indikaattori sille, onko vastaaja valinnut kyseisen kortin. Selittävät muuttujat ovat attribuuttitasojen indikaattorimuuttujia. Aineiston havaintoyksikkö on yksittäinen valintakortti. Piste-estimaatit tulkitaan siten, että ne kertovat, kuinka paljon suuremmalla tai pienemmällä todennäköisyydellä kyseinen kortti valitaan, jos se sisältää kyseisen attribuutin arvon verrattuna siihen, että kortti olisi sisältänyt attribuutin referenssiarvon. Koska regressiomallissa kaikki attribuutit ovat samaan aikaan mukana, tulee tuloksia tulkita ehdollisena muille attribuuttiarvoille.

KUVIO 9. ESTIMOIDUT AMCE:T YHTEISKUNNALLISISTA NÄKEMYKSISTÄ, NUORET VS. AIKUISET

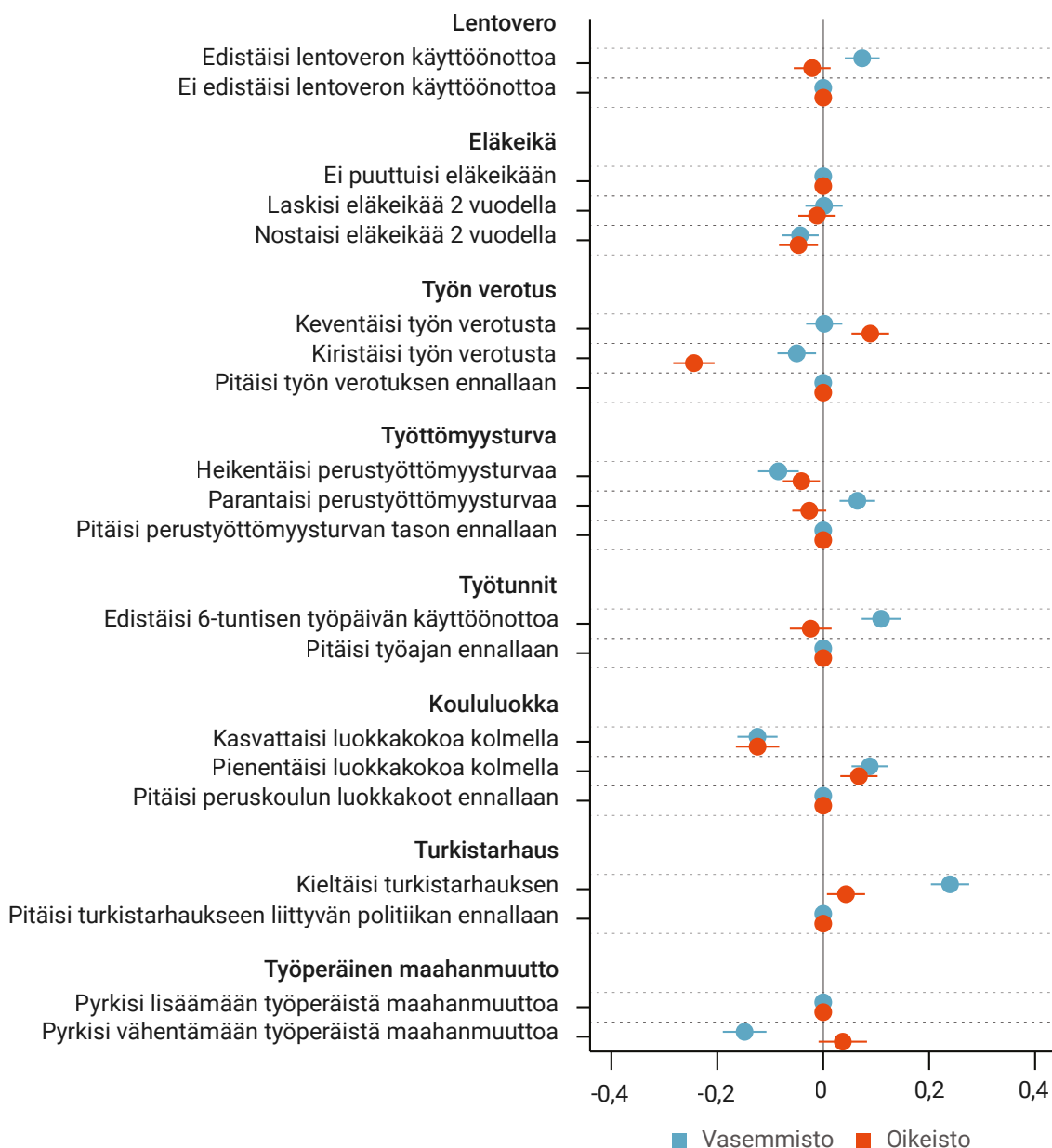

Tulokset kertovat ensinnäkin siitä, että lähes kaikissa asioissa nuorten ja aikuisten preferenssien välillä ei ole mittakaavaltaan merkittävää tai tilastollisesti merkitsevää eroa. Ainoa selkeä ero liittyy työpäivän pituuteen, jota nuoret keskimäärin haluaisivat lyhentää, mutta aikuiset eivät. Tämän analyysin perusteella on epätodennäköistä, että näkemyserot yhteiskuntapolitiikasta selittäisivät sitä, miksi nuorten ja aikuisten puoluekanta poikkeaa niin suuresti toisistaan. Tämä on linjassa aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa siitä,

että äänestämispäätös perustuu usein muuhun kuin informoituihin yhteiskuntapolitiittisiin näkemyksiin (esim. Lau ym. 2013).

Kuviossa 10 vertaillaan oikeiston ja vasemmiston vastauksia. Vasemmisto kannattaa lentoveroa enemmän kuin oikeisto, kun taas oikeisto vastustaa veronkorotuksia selvästi vasemmistoa enemmän. Vasemmisto vastustaa työttömyysturvan heikentämistä ja haluaa lyhentää työpäivän pituutta. Lisäksi vasemmisto vastustaa myös oikeistoa voimakkaammin turkistarhausta ja

KUVIO 10. ESTIMOIDUT AMCE:T YHTEISKUNNALLISISTA NÄKEMYKSISTÄ, OIKEISTO VS. VASEMMISTO

Vasemmistoon luokiteltu on sijoittanut itsensä vasemmisto-oikeisto-arvoasteikolla arvoille 1 tai 2, oikeistoon luokiteltu arvoille 4 tai 5.

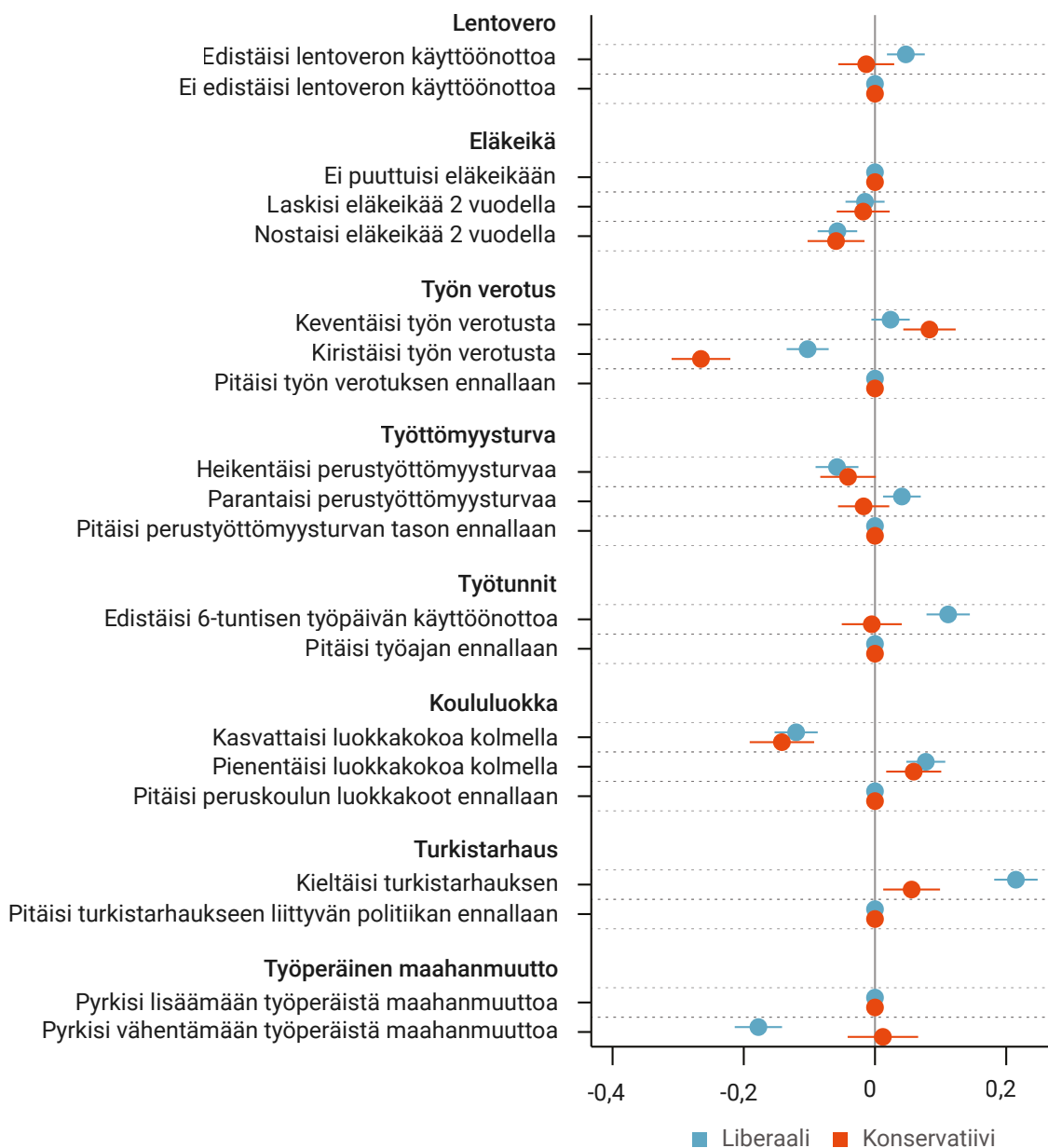
kannattaa työperäistä maahanmuuttoa. Luokkakoon ja eläkeiän suhteen oikeiston ja vasemmiston välillä ei ole eroa. Tulosten valossa rationaalinen nuoria äänestäjiä miellyttämään pyrkivä oikeistopuolue keskittyisi tiukan paikan tullen työn verotuksen kiristämisen vastustamiseen. Rationaalinen vasemmistopuolue puolestaan keskittyisi turkistarhauksen vastustamiseen.

Kuviossa 11 vertaillaan liberaalien ja konservatiivien vastauksia keskenään. Tulokset ovat hyvin samanlaisia

kuin oikeistoa ja vasemmistoa vertailtaessa edellä, siten että liberaalit muistuttavat vasemmisto ja konservatiivit oikeistoa. Toisaalta tutkimuksemme ei suoraan tiedustele tämän ulottuvuuden perinteisiä erottelevia tekijöitä, kuten näkemystä samaa sukupuolta olevien avioliitosta.

Kuviossa 12 vertaillaan Perussuomalaisten äänestäjiä muiden puolueiden kannattajiin. Näkemykset ovat erittäin samanlaisia kaikkien paitsi kahden attribuutin

KUVIO 11. ESTIMOIDUT AMCE:T YHTEISKUNNALLISISTA NÄKEMYKSISTÄ, LIBERAALIT VS. KONSERVATIIVIT

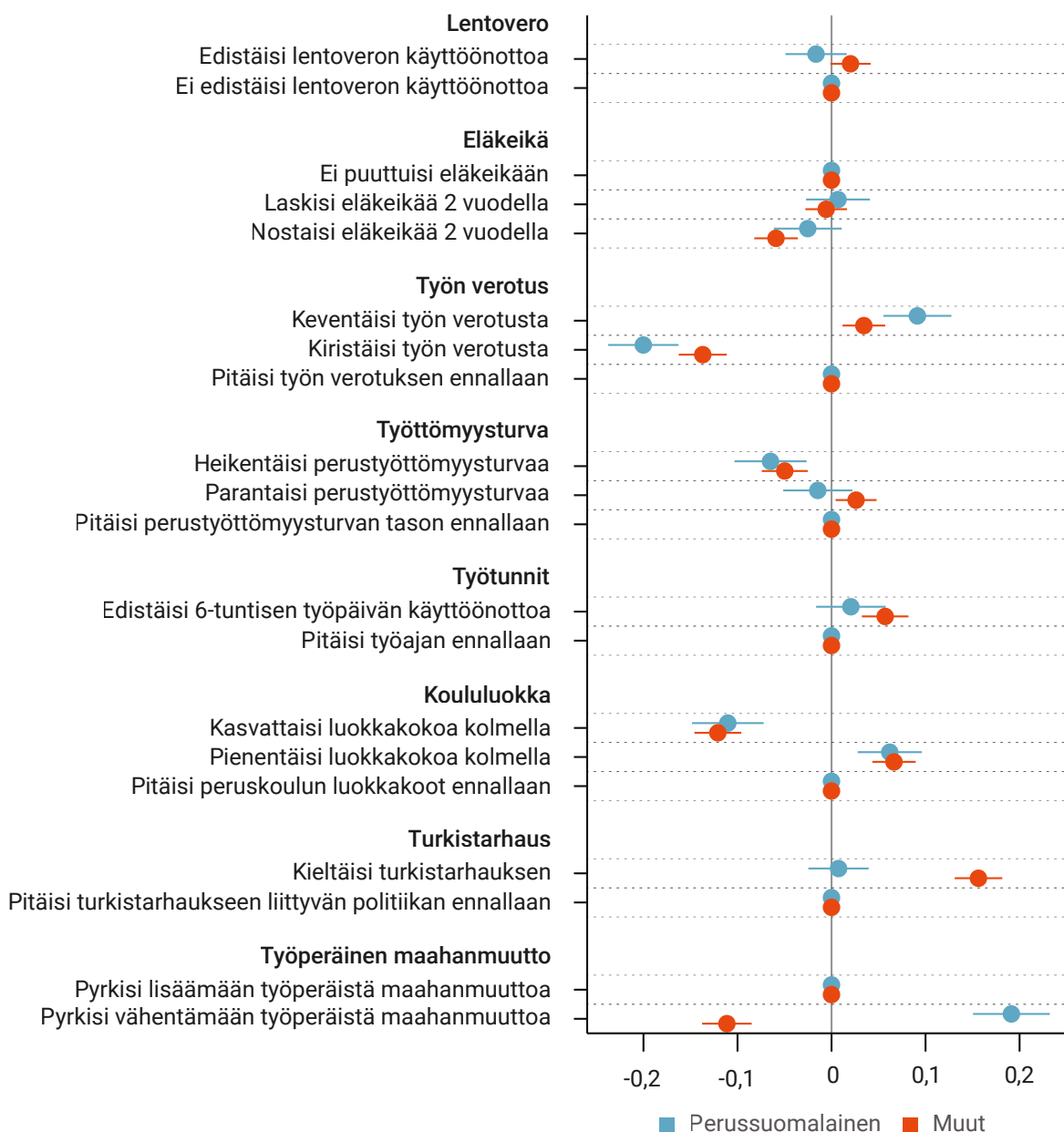
Liberaaliksi luokiteltu on sijoittanut itsensä arvoliberaali-arvokonservatiivi-asteikolla arvoille 1 tai 2, konservatiiviksi luokiteltu arvoille 4 tai 5.

osalta. Erityisesti yksi attribuutti ei ole yllättävä: Perussuomalaiset vastustavat työperäistä maahanmuuttoa. Tämä viittaa siihen, että yksi keskeisistä viesteistä eli maahanmuuton vastustaminen vetoaa Perussuomalaisten nuoriin tukijoihin. Myös turkistarhaus jakaa mielipiteet. Toisaalta tulos voidaan tulkinta myös niin, että yhteiskuntapoliittiset näkemykset eivät ole ainoa tai keskeinen syy puolueen kannatukseen. Tähän viittaavat myös Taulukon 1 tulokset, joista paljastuu monta muuta Perussuomalaisten kannatusta ennustavaa tekijää.

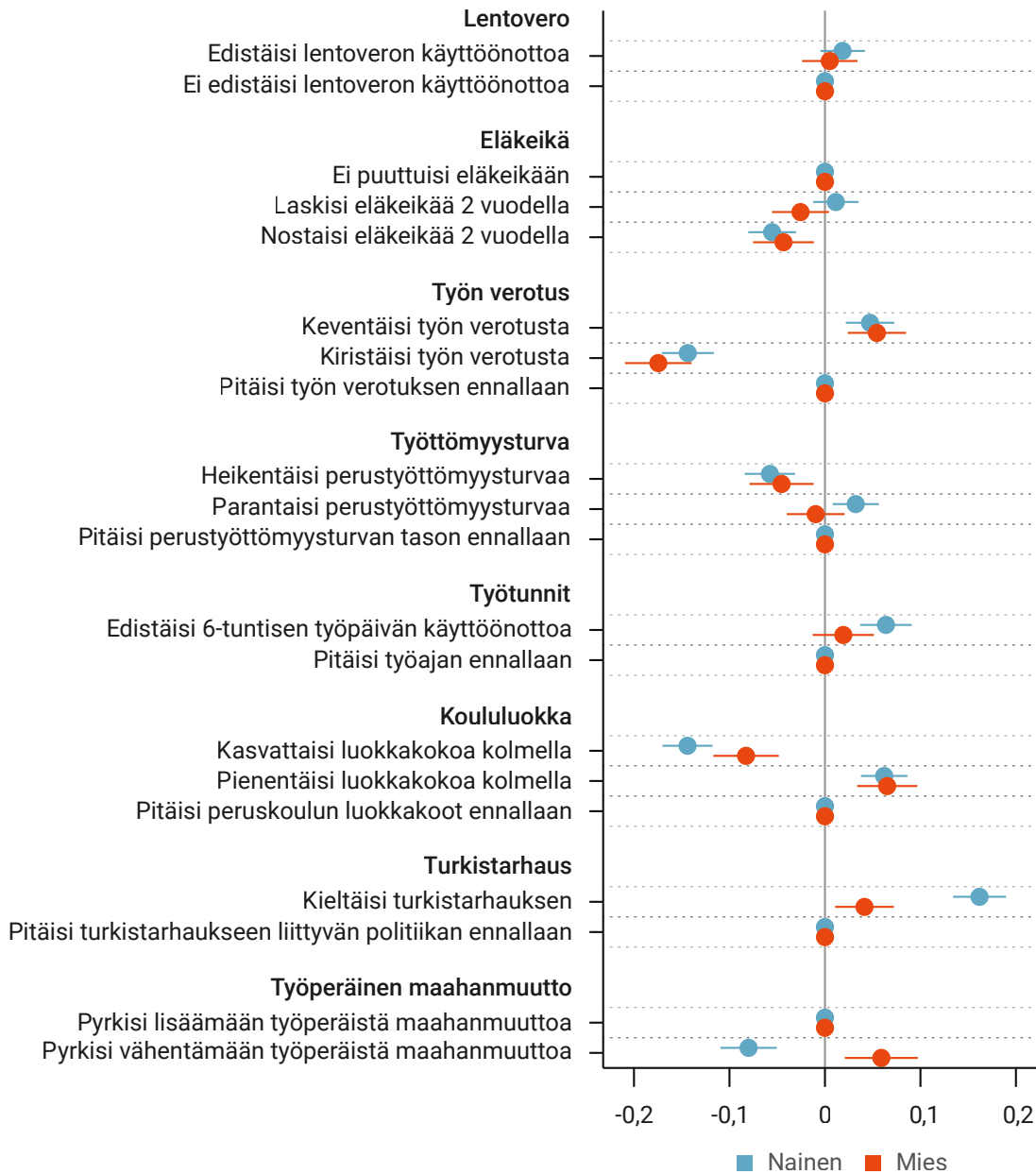
Kuvion 13 perusteella nuorten miesten ja naisten preferenssit ovat keskenään hyvin samankaltaisia. Suurimpana erona hahmottuu se, että naiset vastustavat turkistarhausta voimakkaammin kuin miehet, ja kannattavat maahanmuuttoa, jota miehet vastustavat.

KUVIO 12. ESTIMOIDUT AMCE:T YHTEISKUNNALLISISTA NÄKEMYKSISTÄ, PERUSSUOMALAISET VS. MUUT

KUVIO 13. ESTIMOIDUT AMCE:T YHTEISKUNNALLISISTA NÄKEMYKSISTÄ, MIEHET VS. NAISET

5. Yhteenvetoa ja johtopäätöksiä

Yksi poliittisen järjestelmän ja yhteiskuntapolitiikan tuleviin kehityssuuntiin vaikuttava tekijä on nuoriso, siis uudet äänestäjät, joiden poliittinen painoarvo kasvaa asteittain tulevina vuosina. Aikaisemmat havainnot kertovat, että puoluekannatuksessa on ollut merkittäviä eroja nuorien ja vanhempien äänestäjien välillä. Sekä perussuomalaisista että vihreiden kannatus on ollut nuorten keskuudessa suhteellisen voimakasta.

On kuitenkin epäselvää, missä määrin puoluekannatuserot kertovat sukupolvien välillä olevista näkemyseroista koskien keskeisiä yhteiskuntapolitiittisia kysymyksiä. Jos kyse on yhteiskuntapolitiittisten näkemysten eroista, jotka eivät muutu merkittävästi äänestäjän ikäntyessä, luvassa on sekä puoluerakenteiden että politiikan linjan muutoksia. Jos sen sijaan puoluekannatuseroja selittävät muut tekijät kuin yhteiskuntapolitiittiset näkemykset, politikanteon pitkään linjaan ei ole välttämättä odotettavissa merkittäviä käännteitä, vaikka puoluerakenteet ehkä muuttuisivatkin.

Tutkimme nuorten (15–29-vuotiaiden) poliittisia näkemyksiä ja niiden suhdetta puoluekannatukseen. Teimme myös vertailua vanhempiin äänestäjiin. Kysely toteutettiin internet-ympäristössä maaliskuussa 2023 ennen eduskuntavaaleja ja sen suoritti Taloustutkimus. Tutkimusotos oli muodostettu monivaiheisella ositetulla otannalla Taloustutkimuksen vastaajapaneelistä. Vastaajapaneeli puolestaan oli kerätty monikanavaisesti. Nuorten ja aikuisten otokset pyrkivät edustamaan saman ikäisiä Suomen väestöä, pois lukien Ahvenanmaa. Otoksessa oli 1069 nuorta ja 217 vanhempaa ihmistä.

Kuvailevat tuloksemme vahvistavat aikaisempia havaintoja: Perussuomalaisten kannatus on nuorten keskuudessa selvästi muita korkeammalla tasolla. Toisena on Vihreät. SDP ja Kokoomus ovat melko rinnakkain seuraavilla sijoilla. Sen jälkeen tulee Vasemmistoliitto, jonka kannatus on nuorten keskuudessa suurempaa kuin vanhemman väen keskuudessa. Aineistomme kertoo, että erityisen korkeaa Perussuomalaisten kannatus on Tiktokia käyttävien nuorten piireissä. Perussuomalaisten kannattaminen on todennäköisempää myös, jos nuori vastaaja on mies, matalasti koulutettu, oikeistolainen, konservatiivi, ei pidä ympäristöarvoja tärkeinä, pitää kansantalouden näkymiä huonona eikä luota poliitikkoihin.

Tutkimuksessamme käytettiin lisäksi satunnaiskoosteellista kyselytutkimusmenetelmää, joka tunnetaan nimellä conjoint-analyysi. Siinä vastaaja joutuu arvottamaan erilaisia yhteiskuntapolitiittisia toimia suhteessa toisiinsa. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että kullekin vastaajalle esitettiin kahdeksan puolueohjelmanparia, joiden väliltä valitsivat mieluisamman puolueen. Satunnaisamisen ansiosta tuloksista voidaan tehdä kausaalisia päätelmiä siitä, miten joku tietty poliittinen toimi vaikuttaa kannatukseen.

Conjoint-analyysin perusteella nuorten keskuudessa on voimakasta vastustusta työn verotuksen kiristämistä kohtaan. Toisaalta tutkimuksessamme ei tunnistettu kannatusta konkreettisille säästö- ja sopeutustoimille: työttömyysturvan heikennyksiin, luokkakoon kasvattamiseen sekä eläkeiän nostamiseen suhtauduttiin nuorten keskuudessa kielteisesti. Sen sijaan työajan lyhentäminen kuuteen tuntiin sai kannatusta, mikä ei myöskään helpottaisi julkisen talouden rakenteellista alijäämää. Työperäisen maahanmuuton edistäminen (suhteessa maahanmuuton vähentämiseen) sai sentään kannatusta, mutta tämäkin poliittinen kannatus oli suhteellisen pientä. Turkistarhauksen kieltäminen sen sijaan sai nuorilta voimakasta kannatusta.

Eräs tämän hankkeen kiinnostavimmista kysymyksistä oli se, miten nuorten poliittiset näkemykset poikkeavat vanhemmista äänestäjistä. Yleisesti ottaen merkittäviä tai tilastollisesti merkitseviä näkemyseroja nuorten ja vanhempien ihmisten välillä ei havaittu. Vanhempien ihmisten otoskoko oli tosin suhteellisen pieni ja luottamusväli siksi melko suuri, mutta toisaalta myös piste-estimaatit nuorilla ja vanhemmilla ovat pitkälti samansuuruiset. Selkeä ero tuli kuitenkin näkyviin kysymyksessä työajan lyhentämisestä: kuuden tunnin työpäivälle löytyi nuorten keskuudessa huomattavasti enemmän kannatusta kuin vanhempien ihmisten keskuudessa.

Nuorten välillä on kuitenkin huomattavia eroja sen mukaan asemoivatko he itsensä vasemmistolaiseksi vai oikeistolaiseksi. Toisin kuin oikeistolaiset nuoret, vasemmistolaiset kannattavat lentoveroa, parantaisivat työttömyysturvaa, siirtyisivät kuusituntiseen työpäivään, kieltäisivät turkistarhauksen ja lisäisivät työperäistä maahanmuuttoa. Oikeistolaiset kannattavat tuloverojen kevennystä ja vastustavat voimakkaasti tuloverojen kiris-

tämistä, kun sen sijaan vasemmistonuorten keskuudessa näyttää olevan kannatusta nykytilanteen säilyttämiselle. Erot liberaalien ja konservatiivien välillä ovat hyvin samanlaiset kuin erot vasemmistolaisten ja oikeistolaisien välillä.

Perussuomalaisten kannattajien näkemykset eivät suuresti poikkea muiden nuorten näkemyksistä. Esimerkiksi suhtautuminen verotukseen, työttömyyskorvauksiin tai koulujen luokkakokoon mukaillee yleisiä ajattelutapoja. Merkittävin ero on suhtautumisessa työperäisen maahanmuuton edistämiseen. Tätä Perussuomalaiset vastustavat, mutta muiden puolueiden kannattajien kanta on neutraali. Sen sijaan muissa puolueissa kannetaan turkistarhauksen kieltämistä, mutta Perussuomalaisia kannattavien nuorten kanta siihen on neutraali.

Sukupuolten välillä merkittävimmät erot ovat suhtautumisessa turkistarhauksen kieltämiseen (nuoret naiset kannattavat voimakkaasti ja nuoret miehet heikosti), työperäisen maahanmuuton lisäämiseen (naiset kannattavat ja miehet vastustavat) sekä työpäivän lyhentämiseen kuusituntiseksi (naiset kannattavat ja miesten kohdalla suhtautuminen näyttäytyy neutraalina).

Kaiken kaikkiaan tuloksemme antavat viitteitä siitä, että tulevina vuosina puoluerakenteet ovat muutospaineissa uusien äänestäjien myötä. Nuorten äänestäjien keskuudessa Perussuomalaiset ovat ylivoimaisesti suurin puolue. Osa Perussuomalaisten kannattamista ennustavista tekijöistä ovat sellaisia, jotka muuttuvat varmasti, osa todennäköisesti ja osa mahdollisesti iän karttuessa. Esimerkiksi koulutustaso kohoaa monilla.

Tutkimuksemme on tuonut esiin voimakkaan yhteyden kansantalouden huonojen näkymien ja Perussuomalaisten kannatuksen välillä. Nuorten pessimistiset näköalat kansantalouden kehityksestä juontanevat juurensa kauas vuoden 2008 finanssikriisiin, samaan aikaan Suomea kohdanneeseen Nokia-lähtöiseen negatiiviseen tuottavuushokkiin sekä sen jälkeiseen hitaan talouskasvun ajanjaksoon, joka on nakertanut hyvinvointivaltion taloudellista perustaa. Myös näköpiirissä oleva väestö-

rakenteen muutos herättää monissa nuorissa ymmärrettävää huolta eläkejärjestelmän kestävyydestä, kun talouden kasvunäkymät ovat synkät.

Toisaalta taloudessa on ennenkin tapahtunut isoja käännteitä paitsi huonompaan, joskus myös parempaan suuntaan. Näitä käännteitä voi tapahtua myös jatkossa, jolloin niillä voi olla vaikutusta äänestäjien näkemyksiin kansantalouden tulevasta kehityksestä ja sitä kautta puoluekannatuksiin. On myös mahdollista, että nuorena saadut kokemukset ja niiden perusteella omaksutut näkemykset jäävät voimaan ja vaikuttavat poliittisiin kantoihin, vaikka perimmäiset tekijät lakkaisivat olemasta ja muuttuisivat toisiksi. (Neundorf ja Smets 2017).

Puoluerakenteille saattaa koitua muutospaineita uusien äänestäjien myötä, mutta näiden paineiden voimakkuudesta ei ole täyttä varmuutta. Tuloksemme viittaavat joka tapauksessa siihen, ettei yhteiskuntapoliittisiin näkemyksiin ole luvassa sellaisia rakenteellisia muutoksia, jotka helpottaisivat esimerkiksi Suomen hyvinvointivaltion taloudellisten perustuksien vahvistamista poliittisin ratkaisuin tulevina vuosina. Nuorten välillä esiintyy merkittävää näkemysten polarisaatiota, mikä viittaa siihen, että poliittisten toimien yhteensovittaminen johdonmukaiseksi politiikkaohjelmaksi on haasteellista myös tulevaisuudessa.

LÄHDELUETTELO

Hainmueller, J., Hopkins, D. J. & Yamamoto, T. (2014), Causal Inference in Conjoint Analysis: Understanding Multidimensional Choices via Stated Preference Experiments, **Political Analysis**, 22(1), 1–30.

Horiuchi, Y., Markovich, Z. D. & Yamamoto, T. (2020), **Does Conjoint Analysis Mitigate Social Desirability Bias?** MIT Political Science Department Research Paper No. 2018–2015.

Lau, R., Patel, P., Fahmy, D. & Kaufman, R. (2014), Correct Voting Across Thirty-Three Democracies: A Preliminary Analysis, **British Journal of Political Science**, 44(2), 239–259.

Neundorf, A. & Smets, K. (2017), **Political Socialization and the Making of Citizens**, Vol. 1, Oxford University Press.

Söderlund, P. (2023), **Äänestäjien liikkuvuus vuosien 2019 ja 2023 eduskuntavaalien välillä**, Vaalivälähdykset 2023:7, Vaalitutkimuskonsortio.

LIITTEET

Liite 1. Aineiston edustavuus

Taulukoissa L.1–3 on esitetty otoksen edustavuuteen liittyviä tietoja. Suomen väestötiedot on saatu Tilastokeskukselta. Taloustutkimus pyrki muodostamaan edustavan otoksen, mutta otoksemme ja koko väestön välillä ilmenee aineistossa tästä huolimatta jonkin verran eroja. Koulutuksen osalta tutkimusaineistomme ja Tilastokeskusten tietojen luokittelu poikkeavat toisistaan, joten jouduimme muokkaamaan omaa luokitteluamme pyrkimään vastaamaan Tilastokeskuksen määritelmää. Tästä seurannee luokitteluun liittyvää epätarkkuutta. Lisäksi Tilastokeskuksen tiedot koulutuksesta on esitetty vain viisivuotislukittain, ja 75-vuotiaat sekä

tätä vanhemmat on luokiteltu yhdeksi luokaksi. Jotta vastaavuus meidän otoksen ja Tilastokeskuksen koulutustasotietojen välillä olisi iän suhteen parempi, valitsimme koulutustason edustavuuden tarkasteluun aikuisten osalta ikäryhmän 30–74-vuotiaat. Nuorten ryhmässä Tilastokeskuksen viisivuotislukittelu vastaa omaa ikäryhmäluokitteluamme. Tilastokeskus on tilastoinut vain miesten ja naisten lukumäärät. Siksi jätimme huomiotta Taulukon L.1 sukupuolta koskevassa analyysissä kuusi vastaajaa, jotka eivät identifioineet itseään miehiksi eikä naisiksi.

TAULUKKO L.1. OTOKSEN JA VÄESTÖN IKÄ JA SUKUPUOLI

Muuttuja	15–29-vuotiaat			30–79-vuotiaat		
	Keskiarvo otos	Keskivirhe otos	Keskiarvo populaatio	Keskiarvo otos	Keskivirhe otos	Keskiarvo populaatio
Ikä	23,4	3,7	22,2	56,1	12,5	53,8
Sukupuoli: mies	0,40	0,49	0,51	0,54	0,50	0,50

TAULUKKO L.2. OTOKSEN ALUEELLINEN EDUSTAVUUS

Alue	15–29-vuotiaat		30–79-vuotiaat	
	Otos	Populaatio	Otos	Populaatio
Sisempi kaupunkialue	58,2	50,0	45,2	36,6
Ulompi kaupunkialue	19,6	23,0	22,6	24,3
Kaupungin kehysalue	6,5	8,6	10,1	11,1
Maaseudun paikalliskeskukset	4,9	4,4	6,5	5,7
Kaupungin läheinen maaseutu	3,5	4,9	5,5	7,4
Ydinmaaseutu	4,4	6,4	5,1	9,6
Harvaan asuttu maaseutu	3,1	2,7	5,1	5,3

TAULUKKO L.3. OTOKSEN JA VÄESTÖN KOULUTUSTASO

Koulutusaste	15–29-vuotiaat		30–79-vuotiaat	
	Otos	Populaatio	Otos	Populaatio
Perusaste	15,3	38,3	5,5	17,0
Toinen aste	55,6	47,0	48,2	42,6
Alempi korkea-aste	14,9	11,0	20,6	25,2
Ylempi korkea-aste	14,2	3,7	25,6	15,2

Liite 2. Robustisuustarkastelu taulukkoon 1 liittyen
TAULUKKO 4. LOGIT-ESTIMOINTITULOKSET PERUSSUOMALAISTEN ÄÄNESTÄMISELLE

Muuttuja	(1)	(2)	(3)
Tiktokin käyttäjä	0,427*** (0,139)	0,728*** (0,184)	0,737*** (0,186)
Sukupuoli: muu		-	-
Sukupuoli: nainen		-1,022*** (0,177)	-1,051*** (0,180)
Ikä vuosina		-0,0420* (0,0243)	-0,0405* (0,0246)
Ammattikorkeakoulu tai korkeampi		-0,449** (0,215)	-0,386* (0,221)
Vasemmisto		-1,273*** (0,304)	-1,293*** (0,311)
Liberaali		-1,256*** (0,255)	-1,232*** (0,255)
Ekologinen		-1,118*** (0,191)	-1,090*** (0,192)
Kansantalouden näkymät huonot		1,075*** (0,228)	1,046*** (0,231)
Ei luota poliitikkoihin		0,807*** (0,190)	0,767*** (0,193)
Suuresta kaupungista			-0,130 (0,193)
Suomi ei äidinkieli			0,221 (0,471)
Ihmisiin voi luottaa			-0,271 (0,199)
Huono-osainen			0,0537 (0,271)
Vakio	-1,168*** (0,109)	0,753 (0,579)	0,815 (0,579)
Havaintoja	1,069	1,063	1,060

Huber-White -keskivirheet suluissa, *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1

Liite 3. Kysely

taloustutkimus

Tässä Väinö Tannerin säätiön rahoittamassa tutkimuksessa selvitetään hyvinvointivaltion näkymiä nuorten näkökulmasta. Vastaukset käytetään tieteellisessä tutkimuksessa, käsitellään luottamuksellisesti ja analysoidaan tilastollisesti. Tutkimuksen tulokset julkaistaan tavalla, jossa yksittäisiä tutkittavia ei voi tunnistaa.

Tutkimus on kaksiosainen. Toisessa osioista kysymme taustatietoja sinusta. Toisessa osassa pyydämme sinua valitsemaan hypoteettisten puolueohjelmien perusteella mitä puoluetta äänestäisit.

jatka >

taloustutkimus

Osa 1. Taustakysymykset.

edellinen

jatka >

taloustutkimus

1. Yhteiskunnallisia arvonäkemyksiä voidaan kuvata ulottuvuuksilla. Miten sijoittaisit itsesi seuraaville ulottuvuuksille?

- ☐ 1 vasemmisto
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 oikeisto

- ☐ 1 arvoliberaali
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 arvokonservatiivi

- ☐ 1 ympäristöarvoja korostava
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 ei ympäristöarvoja korostava

edellinen

jatka >

taloustutkimus

2. Mitä puoluetta äänestäisit, mikäli eduskuntavaalit pidettäisiin nyt?

- ☐ Kansallinen Kokoomus
- ☐ Ruotsalainen kansanpuolue
- ☐ Suomen Keskusta
- ☐ Perussuomalaiset
- ☐ Suomen Kristillisdemokraatit
- ☐ Vihreä liitto
- ☐ Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue
- ☐ Liike Nyt
- ☐ Vasemmistoliitto
- ☐ Muu (mikä)

edellinen

jatka >

taloustutkimus

3. Kuinka paljon mielestäsi suomalaisessa poliittisessa järjestelmässä sinun kaltaisesi ihmiset pystyvät vaikuttamaan siihen, mitä hallitus tekee?

- ☐ Ei lainkaan
- ☐ Erittäin vähän
- ☐ Jonkin verran
- ☐ Paljon
- ☐ Erittäin paljon

edellinen

jatka >

taloustutkimus

4. Kuinka paljon luotat omaan kykyihisi osallistua politiikkaan?

- ☐ En luota lainkaan
- ☐ Luotan jossain määrin
- ☐ Luotan melko paljon
- ☐ Luotan hyvin paljon
- ☐ Luotan täydellisesti

edellinen

jatka >

taloustutkimus

5. Mikä on äidinkielesi?

- ☐ Suomi
☐ Ruotsi
☐ Muu
☐ En osaa sanoa

edellinen

jatka >

taloustutkimus

6. Mitkä seuraavista tutkinnoista olet suorittanut?

Merkitse korkein koulutusaste, jonka olet suorittanut.

- ☐ Ylioppilastutkinnon
☐ Ammatillisen tutkinnon
☐ Ammattikorkeakoulututkinnon
☐ Yliopistotutkinnon
☐ Ei mitään mainituista

edellinen

jatka >

taloustutkimus

7. Miten luonnehtisit kotitaloutesi nykyistä taloudellista toimeentuloa?

- ☐ Tuloilla tulee erinomaisesti toimeen
☐ Tuloilla elää melko mukavasti
☐ Tuloilla pärjää, kun käyttää harkiten
☐ Vaikeuksia tulla toimeen
☐ En halua sanoa

edellinen

jatka >

taloustutkimus

8. Minkä seuraavista tutkinnoista vanhempasi tai toinen vanhemmistasi on suorittanut?

Merkitse korkein koulutusaste alla olevista.

- ☐ Ylioppilastutkinnon
- ☐ Ammatillisen tutkinnon
- ☐ Ammattikorkeakoulututkinnon
- ☐ Yliopistotutkinnon
- ☐ Ei mitään mainituista
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ En halua sanoa

[edellinen](#)[jatka >](#)

taloustutkimus

9. Kuinka onnelliseksi koet oman elämäsi nykyisin? Oletko

- ☐ Hyvin onnellinen
- ☐ Melko onnellinen
- ☐ En kovin onnellinen
- ☐ En lainkaan onnellinen
- ☐ En halua sanoa

[edellinen](#)[jatka >](#)

taloustutkimus

10. Voiko mielestäsi ihmisiin luottaa, vai onko niin, ettei ihmisten suhteen voi olla liian varovainen?

- ☐ 1 Ei voi olla liian varovainen
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10 Useimpiin ihmisiin voi luottaa

[edellinen](#)[jatka >](#)

taloustutkimus

11. Näetkö Suomalaisen yhteiskunnan nykytilan?

- ☐ 1 erittäin kielteisenä
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10 erittäin myönteisenä

edellinen

jatka >

taloustutkimus

12. Ihmiset sijoittuvat suomalaisessa yhteiskunnassa eri asemiin. Mihin asemaan sijoitut suomalaisessa yhteiskunnassa?

- ☐ 1 kaikkein huono-osaisimmat
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10 kaikkein hyväosaisimmat

edellinen

jatka >

taloustutkimus

13. Näetkö Suomen kansantalouden tulevaisuuden seuraavan 10 vuoden aikana,

- ☐ 1 äärimmäisen kielteisenä
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10 äärimmäisen myönteisenä

edellinen

jatka >

taloustutkimus

14. Näet Suomen julkisen talouden tulevaisuuden seuraavan 10 vuoden aikana,

- ☐ 1 äärimmäisen kielteisenä
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10 äärimmäisen myönteisenä

edellinen

jatka >

taloustutkimus

15. Kuinka tasa-arvoisia tai epätasa-arvoisia suomalaiset ovat tulonjaon/taloudellisen toimeentulon kannalta

- ☐ Hyvin tasa-arvoisia
☐ Melko tasa-arvoisia
☐ Melko eriarvoisia
☐ Hyvin eriarvoisia
☐ En osaa sanoa

edellinen

jatka >

taloustutkimus

16. Kuinka paljon henkilökohtaisesti luotat seuraavaksi luoteltuihin tahoihin.

Eduskunta	1 en luota ollenkaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 luotan erittäin vahvasti
Oikeusjärjestelmä	1 en luota ollenkaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 luotan erittäin vahvasti
Poliisi	1 en luota ollenkaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 luotan erittäin vahvasti
Poliitikot	1 en luota ollenkaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 luotan erittäin vahvasti
Poliittiset puolueet	1 en luota ollenkaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 luotan erittäin vahvasti
Media	1 en luota ollenkaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 luotan erittäin vahvasti
Tutkijat	1 en luota ollenkaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 luotan erittäin vahvasti

edellinen

jatka >

taloustutkimus

17. Kuinka usein käytät seuraavaa mediaa uutisten hankkimiseen

Televisio	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Radio	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Sanomalehdet verkossa	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Sanomalehdet painettuna	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Facebook	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Twitter	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Instagram	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Tiktok	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Jodel	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Keskustelufooromit	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan
Pikaviestisovellukset (esim. Whatsapp/Facebook Messenger)	1 En koskaan	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Koko ajan

edellinen

jatka >

taloustutkimus

18. Sosiaaliset verkostot Kuinka usein yleensä keskusteleet politiikasta ja yhteiskunnallisista kysymyksistä:

Läheisten kanssa?	En koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Päivittäin
Työ- tai opiskelukavereiden kanssa?	En koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Päivittäin
Muiden tuttavien kanssa?	En koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Päivittäin
Tuntemattomien ihmisten kanssa?	En koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Päivittäin
Sosiaalisessa mediassa?	En koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Päivittäin

edellinen

jatka >

taloustutkimus

Osa 2.

Näytämme seuraavaksi sinulle 8 korttiparia aina yksi pari kerrallaan. Esitämme kussakin korttiparissa aina kahden kuvitteellisen puolueen (puolue A ja puolue B) vaaliohjelmat.

Valitse kunkin korttiparin osalta kumpaa puoluetta mieluummin äänestäisit kevään 2023 eduskuntavaaleissa.

edellinen

jatka >

taloustutkimus

19. Kumpaa puoluetta mieluummin äänestäisit kevään 2023 eduskuntavaaleissa?

5/8

Puolue A	Puolue B
Nostaisi eläkeikää 2 vuodella	Nostaisi eläkeikää 2 vuodella
Pitäisi peruskoulun luokkakoot ennallaan	Pienentäisi peruskoulun keskimääräistä luokkakokoa kolmella oppilaalla
Edistäisi lentoveron käyttöönottoa	Ei edistäisi lentoveron käyttöönottoa
Pitäisi työajan ennallaan	Edistäisi 6 tuntisen työpäivän käyttöönottoa
Pyrkisi vähentämään työperäistä maahanmuuttoa	Pyrkisi lisäämään työperäistä maahanmuuttoa
Pitäisi turkistarhaukseen liittyvän politiikan ennallaan	Kieltäisi turkistarhauksen
Parantaisi perustyöttömyysturvaa	Parantaisi perustyöttömyysturvaa
Kiristäisi työn verotusta	Keventäisi työn verotusta

edellinen

jatka >

taloustutkimus

Kysely on valmis. Kiitos arvokkaasta avusta!

Lisätietoja ja yhteydenotot:

Taloustutkimus Oy

Lemuntie 9

00510 Helsinki

010 7585 11

www.taloustutkimus.fi

tutkimus@taloustutkimus.fi

Työn ja talouden tutkimus LABORE

eli Labore (ent. Palkansaajien tutkimuslaitos) on vuonna 1971 perustettu itsenäinen taloudellinen tutkimuslaitos, jossa tehdään tieteen kansainväliset laatukriteerit täyttävää soveltavaa taloustieteellistä tutkimusta. Tutkimuksen painopistealueet ovat työn ja koulutuksen taloustiede, julkistaloustiede sekä makrotaloustiede.

Työn ja talouden tutkimus LABORE

Arkadiankatu 7 (Economicum)

00100 Helsinki

Puh. +358 40 940 1940

labore.fi

ISBN 978-952-209-202-1 (pdf)

ISSN 2242-6914 (pdf)